

*Wkład
innowacyjnego
przemysłu
farmaceutycznego
w rozwój polskiej
gospodarki*

Raport
wrzesień 2011

Spis Treści

Streszczenie	5
Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce	11
Rola w gospodarce	33
Otoczenie rynkowe i prognozy na przyszłość	63
Załącznik	
Słownik pojęć i skrótów	73

Podziękowania i metodologia

Podziękowania

Chcielibyśmy podziękować wszystkim innowacyjnym firmom farmaceutycznym, które poświęciły swój czas i wysiłek na rzecz projektu. Zakończenie analizy nie byłoby możliwe bez ilościowych i jakościowych danych dostarczonych przez uczestników ankiety PwC.

Pragniemy podziękować firmie IMS Health za opracowanie rozdziału „Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce”, udostępnienie danych o rynku farmaceutycznym w Polsce oraz dodatkowe uwagi eksperckie, które w znaczący sposób wpłynęły na jakość niniejszego raportu.

Chcielibyśmy wyrazić naszą wdzięczność wobec wszystkich respondentów, którzy dzielili się swoimi poglądami na temat obecnych i przewidywanych trendów na rynku farmaceutycznym w Polsce oraz globalnie. Te obserwacje pozwoliły ukazać nasze analizy w szerszym kontekście, co wierzymy, że okaże się bardzo cenne.

Opracowanie niniejszego raportu było sponsorowane przez Pharmaceutical Research and Manufacturers of America (PhRMA). Dlatego również chcielibyśmy podziękować PhRMA za wsparcie finansowe podczas realizacji tego projektu.

Metodologia

W naszej analizie ilościowej obliczyliśmy udział przemysłu farmaceutycznego w polskiej gospodarce. Przez przemysł farmaceutyczny rozumiemy firmy produkcyjne operujące na terenie Polski, zarówno krajowe, jak i zagraniczne, a także lokalne oddziały międzynarodowych firm zajmujących się sprzedażą leków na polskim rynku.

W naszych analizach skoncentrowaliśmy się w szczególności na innowacyjnej części przemysłu.

Nasza analiza makroekonomiczna była oparta na modelu wejścia-wyjścia (input-output), który następnie został wzbogacony o szerokie doświadczenie PwC w modelowaniu ekonomicznym.

Wzięliśmy pod uwagę zarówno bezpośrednie, jak i pośrednie wpływy tego wkładu.

Wpływ bezpośredni:

- wartość dodana dla gospodarki generowana bezpośrednio przez przemysł farmaceutyczny, zawierająca wynagrodzenia dla pracowników, podatki bezpośrednie oraz nadwyżki operacyjne przedsiębiorstw.

Wpływ pośredni:

- Wartość dodana generowana przez dostawców dóbr i usług dla firm farmaceutycznych.
- Efekt indukowany wywołany zwiększonymi wydatkami konsumenckimi gospodarstw domowych, spowodowany zatrudnieniem w sektorze farmaceutycznym lub innymi powiązаныmi sektorami.

Niezależnie od wyników naszych analiz empirycznych wierzymy, że istnieje szereg dodatkowych obszarów, w których sektor farmaceutyczny wpływa na gospodarkę w pozytywny sposób. Te specyficzne obszary wymagają bardziej szczegółowego komentarza, który również zaprezentowaliśmy w raporcie.

Przeprowadziliśmy ankietę wśród blisko 30 innowacyjnych firm farmaceutycznych działających w Polsce

---

Rozdział 1

Streszczenie

W niniejszym raporcie pokazujemy, że sektor farmaceutyczny w Polsce, a w szczególności jego innowacyjna część, ma istotne znaczenie dla gospodarki (1 z 4)

Celem niniejszego raportu było określenie wpływu innowacyjnych firm farmaceutycznych na rozwój gospodarki w Polsce w postaci:

- wysokości wpływów do budżetu państwa, zatrudnienia, rynku zamówień dla podwykonawców, podnoszenia konkurencyjności polskiej gospodarki poprzez transfer „know-how”, wspierania współpracy pomiędzy przemysłem a światem nauki i stymulowania innowacyjności.
- udziału firm w poprawie kondycji polskiego społeczeństwa, uzyskiwanej dzięki działaniom edukacyjnym, programom społecznej odpowiedzialności biznesu, jak również działalności charytatywnej.

oraz

zdefiniowanie wyzwań stojących przed innowacyjnym przemysłem farmaceutycznym.

Informacje o otoczeniu zewnętrznym i rynku farmaceutycznym

Polska jest 6. największym rynkiem farmaceutycznym w Europie pod względem wartości sprzedanych leków, który w roku 2010 osiągnął wartość 20,1 mld PLN.

Wydatki na leki na jednego mieszkańca w Polsce są jednymi z najniższych w Europie, wynoszą 114 EUR rocznie, co stanowi 52% średnich wydatków na leki na osobę w Europie. Jednocześnie leki w Polsce są jednymi z najtańszych na Starym Kontynencie, ich cena wynosi jedynie 44% średniej europejskiej.

Wydatki na leki stanowią ponad 25% całkowitych wydatków na opiekę zdrowotną.

Pacjent dopłaca **32%** do leków refundowanych. Jeśli chodzi o poziom współpłacenia pacjenta w odniesieniu do wszystkich leków wskaźnik ten wynosi **67%** – podczas gdy w innych krajach europejskich waha się między **25%** a **49%**. Dowodzi to poważnego niedofinansowania polskiej służby zdrowia w obszarze lekowym.

W Polsce publiczne i prywatne wydatki na ochronę zdrowia wynoszą **7% PKB**, przy czym w krajach Europy Zachodniej wielkość ta kształtuje się na poziomie **10% PKB**. Same wydatki publiczne na ochronę zdrowia w Polsce sięgają **4,7% PKB** natomiast w państwach Europy zachodniej szacowane są na **7,5% PKB**.

Niewystarczające finansowanie systemu ochrony zdrowia w Polsce jest główną barierą ograniczającą dostęp pacjentów nie tylko do leków, ale i świadczeń medycznych.

Struktura rynku farmaceutycznego w Polsce

W Polsce funkcjonuje blisko 450 firm farmaceutycznych, z czego 62 to przedsiębiorstwa innowacyjne.

Dziesięciu największych przedstawicieli rynku farmaceutycznego wypracowuje blisko 50% jego wartości. W pierwszej dziesiątce znajduje się osiem firm innowacyjnych i są wśród nich trzy największe firmy w Polsce. Pierwsza trójka posiada zakłady produkcyjne i wypracowuje 23% wartości rynku leków.

Streszczenie

Innowacyjne firmy farmaceutyczne w 2010 roku dostarczyły na polski rynek produkty o wartości **9,4 mld PLN**, co stanowi **58% wartości rynku leków na receptę i leków szpitalnych**. Produkują one ponad 70% leków stosowanych w szpitalach, a w przypadku rynku aptecznego udział ten wynosi 55%.

Ponad dwie trzecie leków pod względem wartości, stosowanych w Polsce, pochodzi z importu.

Wpływ na budżet i PKB

Tylko w roku 2010 branża farmaceutyczna zasilila budżet państwa kwotą 1 mld PLN w formie podatków i innych opłat (wg danych GUS), z czego **60%** zapłaciły innowacyjne firmy farmaceutyczne.

Przedsiębiorstwa innowacyjne odprowadziły również **50% wartości składek na ubezpieczenie społeczne**, opłaconych przez cały polski przemysł farmaceutyczny, przy zatrudnieniu sięgającym jednej trzeciej liczby pracowników przemysłu farmaceutycznego.

Działalność przemysłu farmaceutycznego przyczynia się do wytworzenia 0,8% PKB, przy czym wielkość ta wzrosła w ciągu czterech lat, od roku 2006 o blisko 20%. Prawie **0,5% PKB** generowane jest przez innowacyjne firmy farmaceutyczne.

Rynek zamówień, współpraca z dostawcami

Wartość współpracy z dostawcami towarów i usług wyniosła **7,2 mld PLN** w roku 2010.

W roku 2010 podpisano **50 tys. umów**, z czego **95%** zostało zawartych z podmiotami krajowymi.

Blisko 40% wartości zamówień związanych jest z działalnością produkcyjną.

Miejsca pracy

Zatrudnienie w branży farmaceutycznej znajduje 31 tys. osób, z czego **11 tys.** pracuje w firmach innowacyjnych.

Kolejnych 80 tys. – 90 tys. miejsc pracy tworzonych jest w hurtowniach i aptekach, czyli podmiotach, których funkcjonowanie jest nieodłącznie związane i uzależnione od obrotu lekami.

Blisko **20%** pracowników innowacyjnych firm farmaceutycznych jest zatrudnionych w związku z działalnością badawczo-rozwojową oraz produkcyjną.

Większość pracowników sprzedaży, którzy stanowią ok. 50% zatrudnienia, to osoby młode, z wyższym wykształceniem, zamieszkujące na terenie całej Polski. Dzięki temu firmy farmaceutyczne stają się istotnym pracodawcą dla grup szczególnie zagrożonych bezrobociem, tj. młodych absolwentów studiów wyższych i tych zamieszkujących poza dużymi aglomeracjami miejskimi.

Przeciętne wynagrodzenie w branży farmaceutycznej jest o **60%** wyższe niż średnia krajowa i wynosi 5,2 tys. PLN.

W niniejszym raporcie pokazujemy, że sektor farmaceutyczny w Polsce, a w szczególności jego innowacyjna część, ma istotne znaczenie dla gospodarki (2 z 4)

W niniejszym raporcie pokazujemy, że sektor farmaceutyczny w Polsce, a w szczególności jego innowacyjna część, ma istotne znaczenie dla gospodarki (3 z 4)

Inwestycje

Siedem spośród szesnastu fabryk leków w Polsce należy do innowacyjnych firm farmaceutycznych.

Są wśród nich nowo powstałe zakłady produkcyjne, jak i te przejęte od innych podmiotów oraz zakupione w wyniku prywatyzacji polskiego sektora farmaceutycznego.

Prywatyzacja jednej z fabryk leków przez innowacyjną firmę farmaceutyczną o wartości 400 mln USD stanowiła jedną z **największych transakcji kapitałowych** okresu transformacji. Proces ten został oceniony przez Najwyższą Izbę Kontroli jako jedna z **najbardziej efektywnych prywatyzacji sektora**.

W Polsce innowacyjne firmy wytwarzają ok. **430 produktów w 200 mln opakowań** rocznie.

Wartość eksportu w 2010 roku wyniosła ok. **3,6 mld PLN, co stanowi 34% całkowitej sprzedaży** innowacyjnego przemysłu farmaceutycznego w Polsce.

W zakładach produkcyjnych innowacyjnych firm **pracuje 1400 osób**, co stanowi 13% wszystkich zatrudnionych w innowacyjnych firmach farmaceutycznych.

W roku 2010 przedsiębiorstwa zainwestowały **120 mln PLN** w dalszy rozwój i modernizację swoich fabryk.

Utworzono siedem centrów usługowych. Świadczą one usługi na rzecz ponad stu rynków międzynarodowych we wszystkich obszarach outsourcingu usług takich jak IT, badania kliniczne, usługi finansowo-księgowe oraz dystrybucyjno-logistyczne.

Dzięki prowadzonym w Polsce przez innowacyjne firmy farmaceutyczne badaniom klinicznym budżet państwa zyskuje rocznie ok. 240 mln zł z tytułu podatków i innych opłat.

Badania kliniczne przynoszą również alternatywne oszczędności dla budżetu Narodowego Funduszu Zdrowia, ponieważ swoim zakresem obejmują dużą liczbę pacjentów i są finansowane przez sponsorów a nie ze środków publicznych.

Innowacyjne przedsiębiorstwa prowadzą również liczne działania w obszarze transferu „know-how” w ramach środowiska medycznego.

W 2010 roku zorganizowano ok. **210 tys. szkoleń**, konferencji i warsztatów dla lekarzy, na co przeznaczono ponad 220 mln PLN.

Połowa sesji szkoleniowych premiowana była punktami edukacyjnymi, przyznawanymi przez izby lekarskie w ramach obowiązkowego, ustawicznego szkolenia zawodowego lekarzy.

Działalność edukacyjna i społeczna odpowiedzialność biznesu

Firmy farmaceutyczne działające w sektorze ochrony zdrowia odgrywają szczególną rolę w działaniu na rzecz poprawy stanu zdrowia Polaków.

Przemysł farmaceutyczny koncentruje swoje działania na edukacji zdrowotnej, dzieląc się swoją wiedzą i doświadczeniem w tym obszarze. Na ten cel firmy

farmaceutyczne przeznaczyły 20 mln PLN, przeprowadzając **60 kampanii edukacyjnych**, z których skorzystało ok. **620 tys. osób**.

Innowacyjne przedsiębiorstwa farmaceutyczne uczestniczą w ok. **150 inicjatywach w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu**.

Wnioski

Szansą na zwiększanie zaangażowania firm innowacyjnych w Polsce są nadal **niezaspokojone potrzeby terapeutyczne polskich pacjentów**, które wymagają zwiększenia nakładów na ochronę zdrowia, by osiągnąć poziom dostępności terapii porównywalny do innych krajów unijnych.

W Polsce **brakuje długofalowej wizji polityki lekowej** i skutecznego jej wdrażania.

Brak konsekwentnej polityki w tym obszarze, jak również niewystarczające finansowanie publiczne oraz opóźnienia w rozpatrywaniu decyzji refundacyjnych prowadzą do **ograniczenia dostępności innowacyjnych leków** dla polskiego społeczeństwa.

Polska jest krajem **o jednych z najniższych cen leków innowacyjnych, jak i generycznych**. Znaczne różnice cenowe pomiędzy krajami prowadzą do wywozu produktów z Polski na rynki europejskie.

Systematyczne wdrażanie regulacji unijnych i poprawa jakości prawa polskiego przyczyni się do podniesienia transparentności procesów administracyjnych. Jest to jednym z kluczowych elementów, determinujących podjęcie decyzji o wdrażaniu nowych inwestycji.

Innowacyjny przemysł farmaceutyczny pozytywnie ocenia kooperację z samorządami. Jakość dialogu i debaty z władzami centralnymi jest oceniana jako niewystarczająca.

Uchwalona niedawno ustawa o refundacji leków może mieć **negatywny wpływ na stabilność rynku leków**:

- Spodziewany jest **spadek dochodowości hurtowników i aptek** oraz pogłębienie się procesu konsolidacji na obu tych poziomach dystrybucji.
- Ze względu na brak możliwości udzielania rabatów, **współpłacenie pacjenta może jeszcze wzrosnąć**, a dostęp do leków ulec dalszemu pogorszeniu.
- Rozwiązania wdrożone przez nową ustawę refundacyjną mogą przyczynić się do **wzrostu eksportu równoległego leków** przeznaczonych na rynek krajowy do innych państw unijnych. To zjawisko może mieć negatywny wpływ na dostęp polskich pacjentów do niektórych leków.

Kluczowym czynnikiem, który może decydująco wpłynąć na rozwój zaangażowania innowacyjnych firm farmaceutycznych w Polsce, staje się podjęcie **partnerskiego dialogu z władzami centralnymi**.

Jego celem powinno być jasne zdefiniowanie terapeutycznych potrzeb społeczeństwa polskiego, określenie oczekiwań administracji państwowej i możliwości odpowiedzi na nie przez innowacyjne firmy farmaceutyczne.

W niniejszym raporcie pokazujemy, że sektor farmaceutyczny w Polsce, a w szczególności jego innowacyjna część, ma istotne znaczenie dla gospodarki (4 z 4)

Rozdział 2

Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce

Niniejszy rozdział został sporządzony przez IMS Health i bazuje na danych rynkowych oraz doświadczeniu firmy

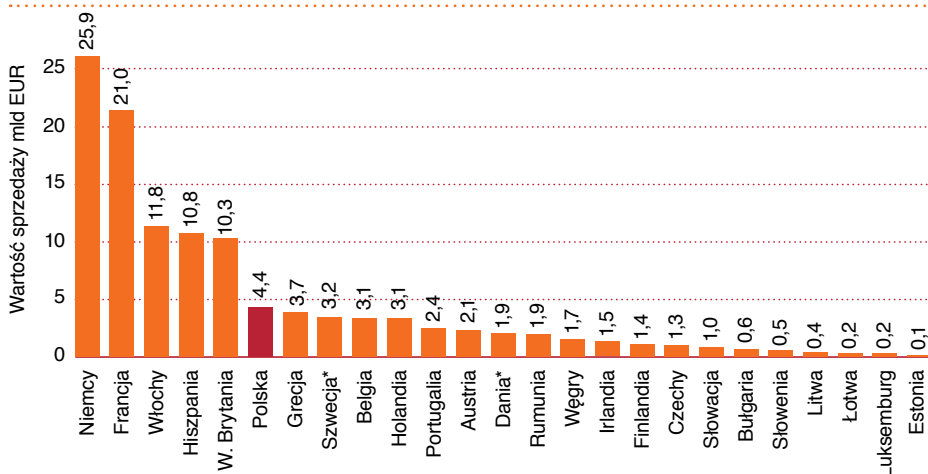
Wartościowo Polska jest szóstym największym rynkiem farmaceutycznym w Europie

Polski rynek farmaceutyczny na tle rynków europejskich

Wartość rynku w poszczególnych krajach europejskich

Polska jest szóstym największym rynkiem farmaceutycznym w Europie oraz liderem w Europie Środkowo-Wschodniej (CEE) pod względem wartości sprzedaży leków.

Rynek apteczny – wartość sprzedaży, mld EUR – 2010

Źródło: IMS MIDAS, ceny producenta netto (EUR), *Rynek Farmaceutyczny (Rynek leków: apteczny Rx, apteczny OTC i szpitalny)

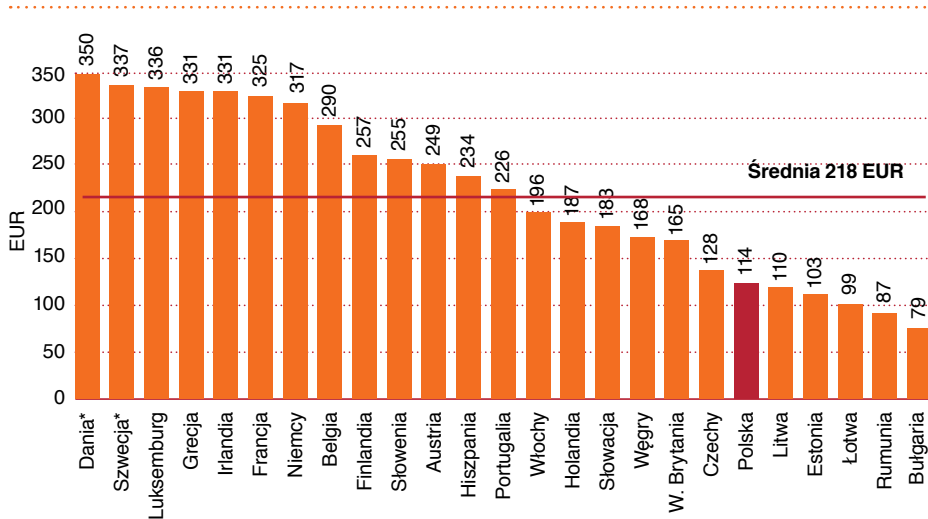
Wydatki na leki na osobę w Polsce są jednymi z najniższych w Europie

Wartość rynku w Europie – na osobę

Mimo wysokiej, szóstej pozycji Polska ma jeden z najniższych wskaźników wydatków na leki na osobę w porównaniu do większości krajów europejskich – w tym krajów środkowo-europejskich (np. Czechy, Węgry, Słowacja).

W 2010 roku w Polsce wydatki na leki na osobę stanowiły 52% średnich wydatków na leki na osobę w Europie.

Rynek apteczny, wydatki na leki na osobę (EUR) – 2010

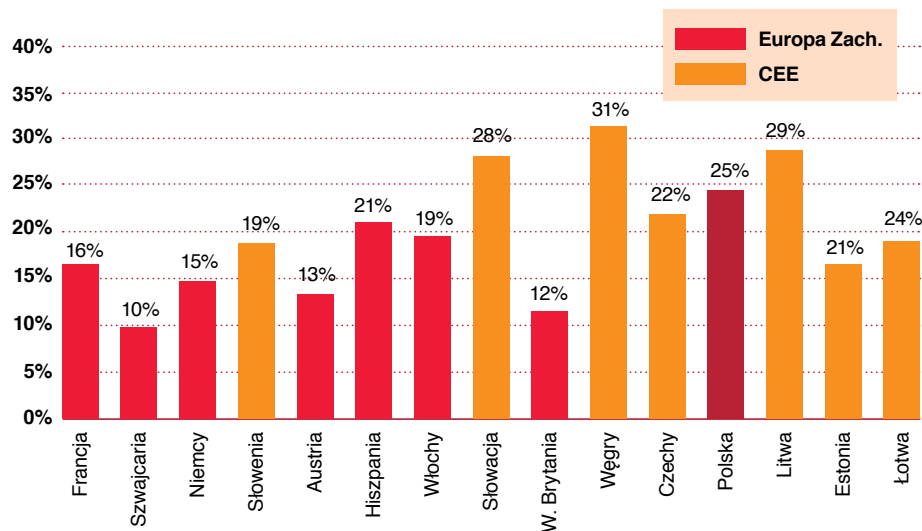
Źródło: IMS MIDAS, ceny producenta netto (EUR), *Rynek Farmaceutyczny (Rynek leków: apteczny Rx, apteczny OTC i szpitalny), EUROSTAT

Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce

Wydatki publiczne na leki

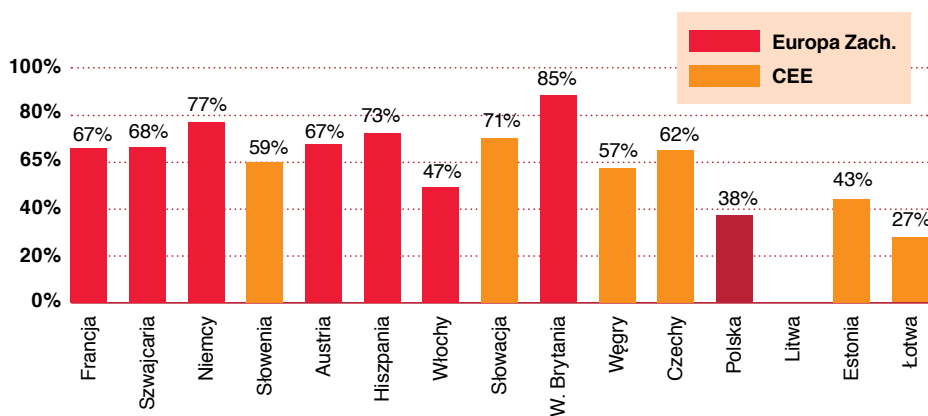
Udział wydatków na leki w łącznych wydatkach na opiekę zdrowotną jest relatywnie wysoki, głównie ze względu na niski poziom wydatków na opiekę zdrowotną.

Wydatki na leki jako % łącznych wydatków na opiekę zdrowotną w 2009 roku

Źródło: WHO, BMI

Udział wydatków publicznych w łącznych wydatkach na leki w 2008 roku

Źródło: WHO

W Polsce udział wydatków na leki w łącznych wydatkach na opiekę zdrowotną jest wysoki w porównaniu do bardziej rozwiniętych rynków, co wynika z niskiego poziomu całkowitych wydatków na opiekę zdrowotną

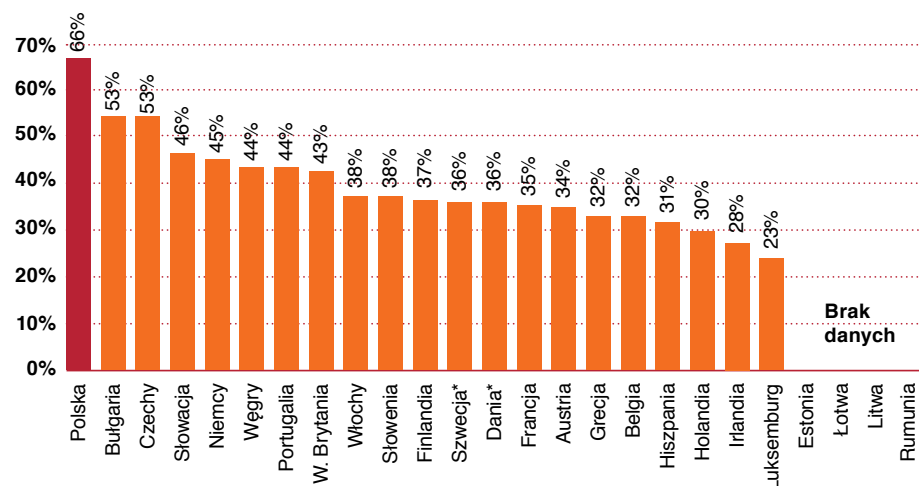
Niemniej, publiczne środki na finansowanie leków są niewystarczające, co prowadzi do nadmiernego wzrostu wydatków prywatnych

Polska jest w czołówce krajów europejskich o najwyższym poziomie sprzedaży leków generycznych

Struktura rynku – udział leków generycznych

W Polsce udział leków generycznych jest jednym z największych w Europie. W 2010 roku wartościowo kształtował się on na poziomie 66% – liczony dla całego rynku aptecznego (leki na receptę i leki bez recepty).

Udział sprzedaży wartościowej leków generycznych w 2010 roku

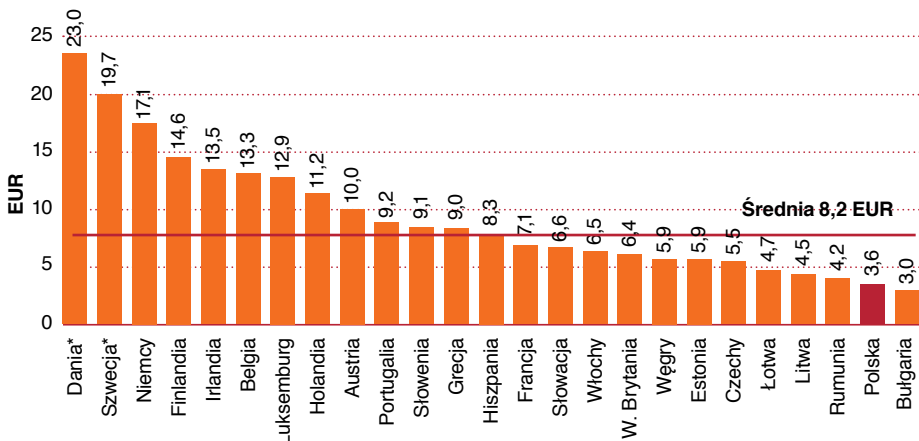
Źródło: IMS MIDAS, ceny producenta netto (EUR), *Rynek Farmaceutyczny (Rynek leków: apteczny Rx, apteczny OTC i szpitalny)

Średnia cena leku w Polsce jest jedną z najniższych w Europie

Średnia cena leku w krajach europejskich

Średnia cena leku w Polsce jest jedną z najniższych w Europie. Stanowi ona 44% średniej europejskiej. Tak niski poziom ceny wynika z dużego udziału leków generycznych, małej dostępności leków innowacyjnych oraz z dużej presji cenowej w obszarze leków refundowanych.

Średnia cena za lek w 2010 roku, EUR, cena producenta netto

Źródło: IMS MIDAS, ceny producenta netto (EUR), *Rynek Farmaceutyczny (Rynek leków: apteczny Rx, apteczny OTC i szpitalny), EUROSTAT

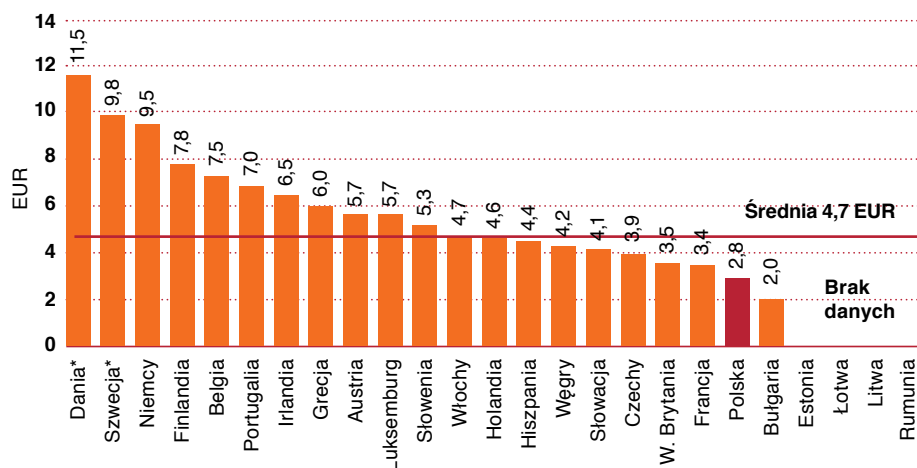
Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce

Średnia cena leków generycznych w krajach europejskich

W Polsce ceny leków generycznych, jak również oryginalnych są jednymi z najniższych w Europie. Leki generyczne są o 40%, a leki innowacyjne o 56% tańsze od średniej europejskiej.

W Polsce średnia cena leków generycznych, jak również oryginalnych jest jedną z najniższych w Europie

Leki generyczne, średnia cena producenta netto, EUR – 2010

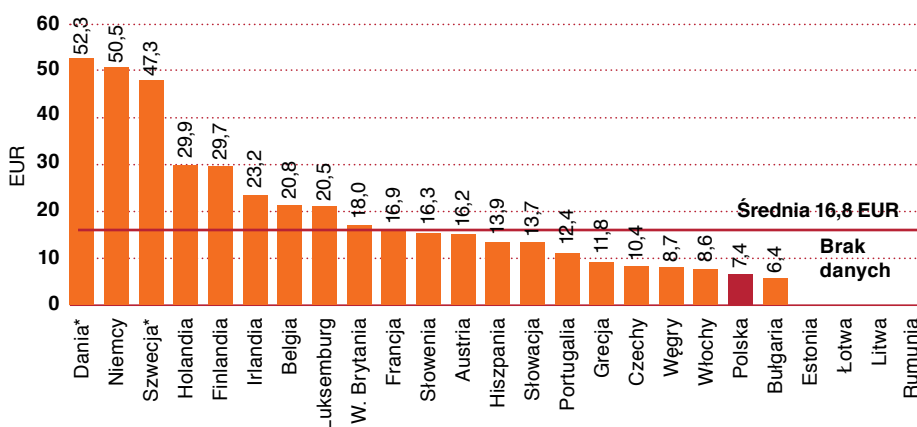

Źródło: IMS MIDAS, ceny producenta netto (EUR),*Rynek Farmaceutyczny (Rynek leków: apteczny Rx, apteczny OTC i szpitalny)

Średnia cena leków oryginalnych w krajach europejskich

Średnia cena leku oryginalnego w Polsce wynosi 7,4 EUR. Kraje o najwyższych cenach, takie jak: Dania, Niemcy, Szwecja stanowią potencjalny kierunek eksportu równoległego leków z Polski.

Leki oryginalne, średnia cena producenta netto, EUR – 2010

Źródło: IMS MIDAS, ceny producenta netto (EUR),*Rynek Farmaceutyczny (Rynek leków: apteczny Rx, apteczny OTC i szpitalny)

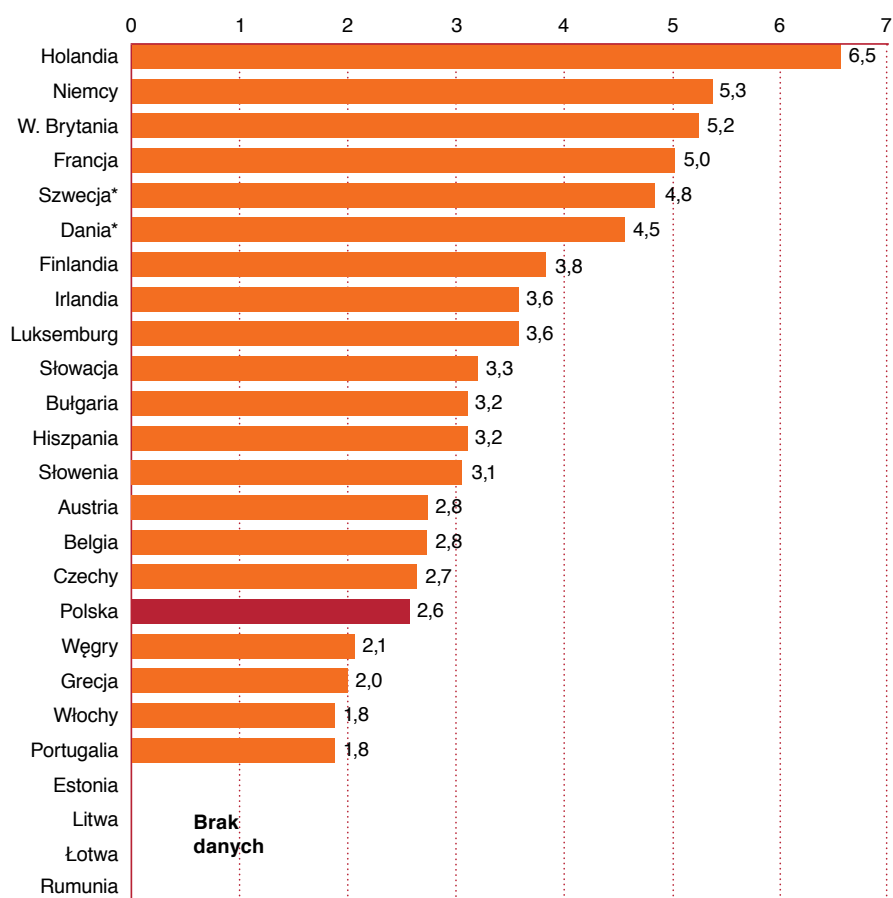
Średnia cena leku oryginalnego w Polsce jest zaledwie 2,6 razy wyższa niż średnia cena leku generycznego, podczas gdy w Holandii średnia cena leku oryginalnego jest 6,5 razy wyższa od średniej ceny leku generycznego

Różnice w cenie pomiędzy lekiem oryginalnym i generycznym

Polska jest krajem o jednym z najniższych poziomów cen zarówno w przypadku leków innowacyjnych, jak i leków generycznych. Znaczące różnice w cenach pomiędzy krajami determinują zjawisko wywozu produktów z Polski na inne rynki europejskie. Dotyczy to w szczególności drogich leków oryginalnych, w przeważającej części refundowanych.

W Holandii średnia cena leku generycznego jest 6,5 razy niższa od średniej ceny leku oryginalnego. W Polsce średnia ta jest już tylko 2,6 razy niższa.

Relacja pomiędzy średnimi cenami leków oryginalnych i generycznych, EUR – 2010

Źródło: IMS MIDAS, ceny producenta netto (EUR),*Rynek Farmaceutyczny (Rynek leków: apteczny Rx, apteczny OTC i szpitalny)

Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce

Rynek szpitalny

Polski rynek szpitalny w porównaniu do największych rynków europejskich ma najniższy poziom wydatków na osobę (4,5 EUR) w odniesieniu do europejskich TOP 30 produktów stosowanych w leczeniu szpitalnym.

Na polskim rynku szpitalnym znajduje się 26 produktów z grupy TOP 30

W Polsce wydatki na leki z TOP 30 leków stosowanych w leczeniu szpitalnym w Europie są 5-8 razy niższe w porównaniu do innych państw europejskich

	Wartość rynku szpitalnego dla TOP 30 produktów w cenach producenta netto EUR w 2010 roku	Liczba produktów z TOP 30 dostępnych na rynku lokalnym w 2010 roku	Wydatki na osobę na produkty z TOP 30 w 2010 roku
Włochy	1 825	30	30,2 €
Hiszpania	1 779	28	38,7 €
Francja	1 637	26	25,3 €
W. Brytania	1 624	30	26,2 €
Niemcy	962	28	11,8 €
Polska	173	26	4,5 €

TOP 30 produktów na rynku szpitalnym w Europie:

ARANESP, ATRIPLA, AVASTIN, AVONEX, CLEXANE, CRESTOR, ENBREL, GLIVEC, HERCEPTIN, HUMIRA, INEGY, KEPPRA, LANTUS, LIPITOR, LUCENTIS, LYRICA, MABTHERA, NEULASTA, NEXIUM, PLAVIX, REMICADE, REVLIMID, SERETIDE, SEROQUEL, SINGULAIR, SPIRIVA, SYMBICORT, TAXOTERE, TRUVADA, ZYPREXA

Źródło: IMS MIDAS, ceny producenta netto (EUR), Rynek Szpitalny

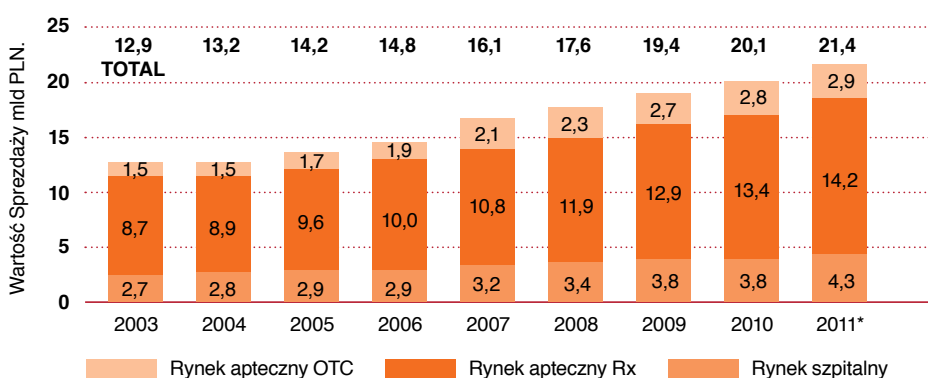
Rynek farmaceutyczny w Polsce w 2010 roku osiągnął wartość 20,1 mld PLN. Średnioroczna zmiana wartości rynku farmaceutycznego pomiędzy rokiem 2003 a rokiem 2010 wyniosła +6,4%

Rynek farmaceutyczny w Polsce

Struktura rynku farmaceutycznego w podziale na apteczny i szpitalny

Rynek farmaceutyczny (łącznie rynek apteczny i szpitalny) w Polsce w 2010 roku osiągnął wartość 20,1 mld PLN, w cenach producenta netto. Średnioroczna zmiana (CAGR) wartości rynku farmaceutycznego pomiędzy rokiem 2003 a rokiem 2010 wyniosła +6,4%.

Rynek farmaceutyczny – wartość sprzedaży, mld PLN

Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek farmaceutyczny (Rynek leków: apteczny Rx, apteczny OTC i szpitalny)

* Prognoza na rok 2011

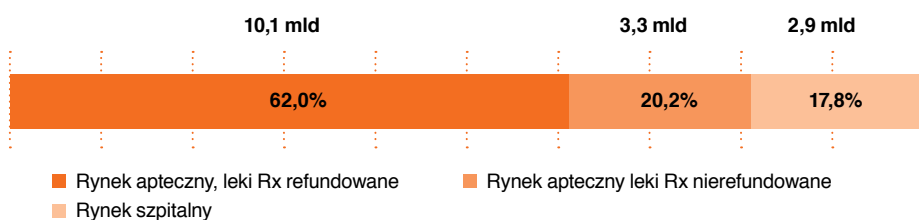
Poszczególne segmenty rynku farmaceutycznego

Rynek leków na receptę, dostępnych w aptekach otwartych, stanowił 67% całego rynku farmaceutycznego w 2010 roku i osiągnął wartość 13,4 mld PLN.

Leki refundowane na rynku aptecznym stanowią ponad połowę wartości całego rynku farmaceutycznego w Polsce.

Rynek szpitalny oraz rynek apteczny leków bez recepty stanowią wartościowo odpowiednio 13,9% oraz 19,2% udziału w rynku.

Struktura procentowa i wartość rynku aptecznego Rx oraz szpitalnego w Polsce, ceny producenta netto (PLN) – 2010

100% = Rynek apteczny Rx i szpitalny

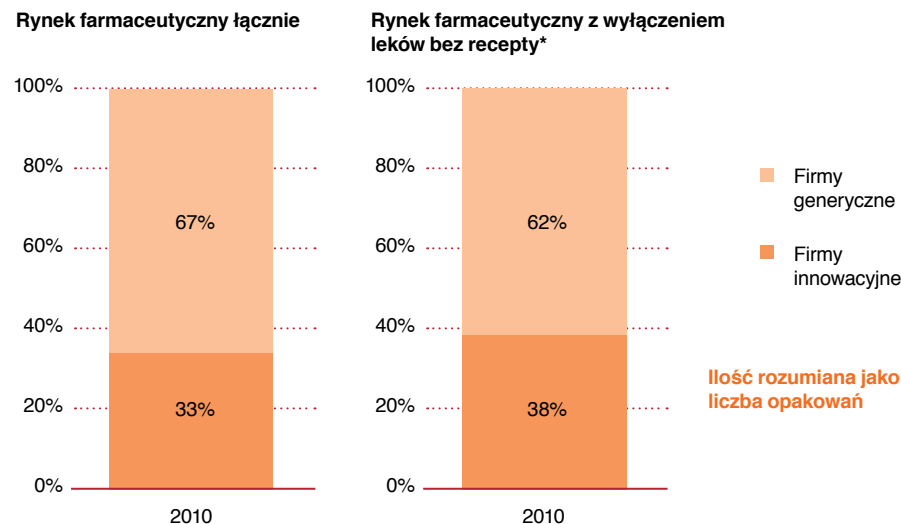
Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek Farmaceutyczny (z wyłączeniem leków bez recepty)

Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce

Firmy generyczne i innowacyjne – struktura ilościowa

Udział ilościowy firm innowacyjnych w 2010 roku wyniósł 38%.

Rynek farmaceutyczny w ujęciu ilościowym, w podziale na rodzaj firmy

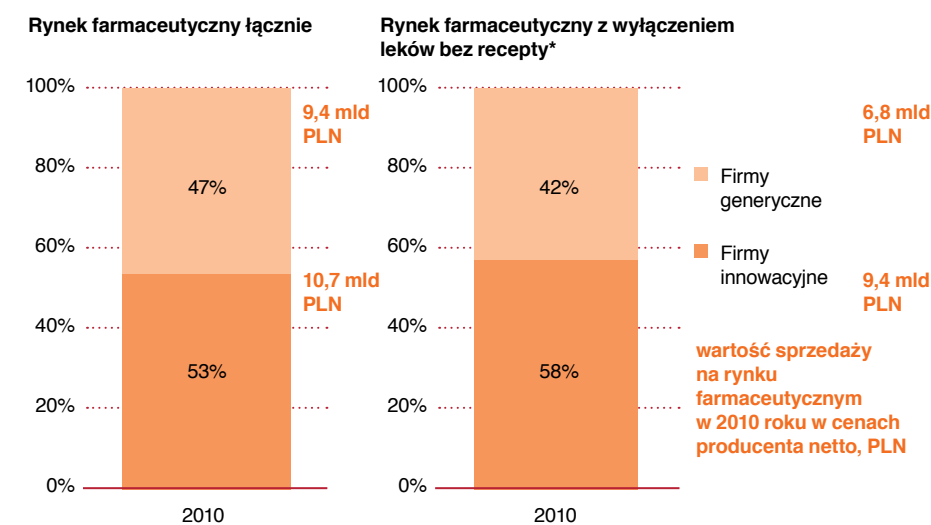

100% = Rynek apteczny, Rx apteczny OTC i szpitalny. * 100% = Rynek apteczny Rx i szpitalny
Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek Farmaceutyczny (z wyłączeniem leków bez recepty)
Definicja firmy innowacyjnej: wartość sprzedaży na rynku farmaceutycznym (Rynek leków: apteczny i szpitalny) leków innowacyjnych w 2010 roku stanowiła 50% i więcej wartości portfela firmy
W przypadku korporacji wieloorganizacyjnych analizowana była wartość sprzedaży firmy „matki”

Firmy generyczne i innowacyjne – struktura wartościowa

Udział wartościowy firm innowacyjnych ze względu na różnice w cenie jest znacznie wyższy niż udział ilościowy i w 2010 roku wyniósł 58%.

Rynek farmaceutyczny w ujęciu wartościowym, w podziale na rodzaj firmy

100% = Rynek apteczny, Rx apteczny OTC i szpitalny. * 100% = Rynek apteczny Rx i szpitalny
Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek Farmaceutyczny (z wyłączeniem leków bez recepty)

Udział firm innowacyjnych na polskim rynku farmaceutycznym w 2010 roku (z wyłączeniem leków bez recepty) wyniósł 38%, w ujęciu ilościowym

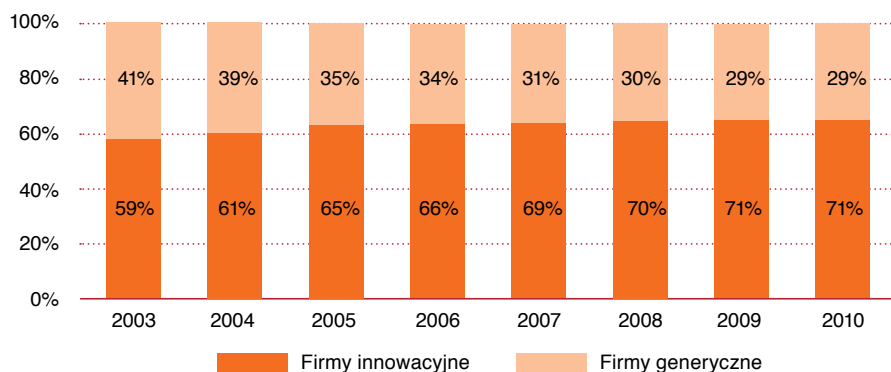
Wartość sprzedaży leków na rynku farmaceutycznym w 2010 roku, zrealizowanej przez firmy innowacyjne wyniosła 9,4 mld PLN. Stanowiło to 58% wartości całego rynku farmaceutycznego (z wyłączeniem leków bez recepty)

W 2010 roku na rynku szpitalnym udział firm innowacyjnych w ujęciu wartościowym wynosił 71%

Firmy generyczne i innowacyjne na rynku szpitalnym

W 2010 roku firmy innowacyjne stanowiły ponad 71% udziału wartościowego w rynku szpitalnym.

Udział wartościowy w rynku szpitalnym w podziale na firmy generyczne i innowacyjne

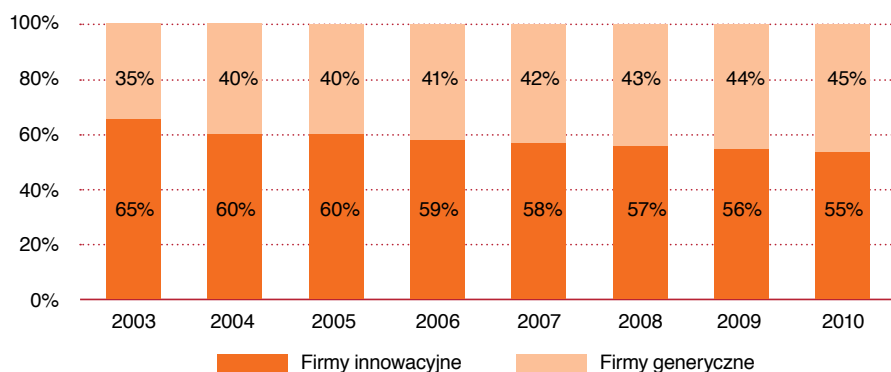
Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek szpitalny
Definicja firmy innowacyjnej: wartość sprzedaży na rynku farmaceutycznym (Rynek leków: apteczny i szpitalny) leków innowacyjnych w 2010 roku stanowiła 50% i więcej wartości portfela firmy
W przypadku korporacji wieloorganizacyjnych analizowana była wartość sprzedaży firmy „matki”

Na rynku aptecznym firmy innowacyjne generują ponad połowę wartości rynku

Firmy generyczne i innowacyjne na rynku aptecznym Rx

W 2010 roku firmy innowacyjne stanowiły 55% udziału wartościowego w rynku aptecznym.

Udział wartościowy w rynku aptecznym Rx w podziale na firmy generyczne i innowacyjne

Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek apteczny Rx
Definicja firmy innowacyjnej: wartość sprzedaży na rynku farmaceutycznym (Rynek leków: apteczny i szpitalny) leków innowacyjnych w 2010 roku stanowiła 50% i więcej wartości portfela firmy
W przypadku korporacji wieloorganizacyjnych analizowana była wartość sprzedaży firmy „matki”

Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce

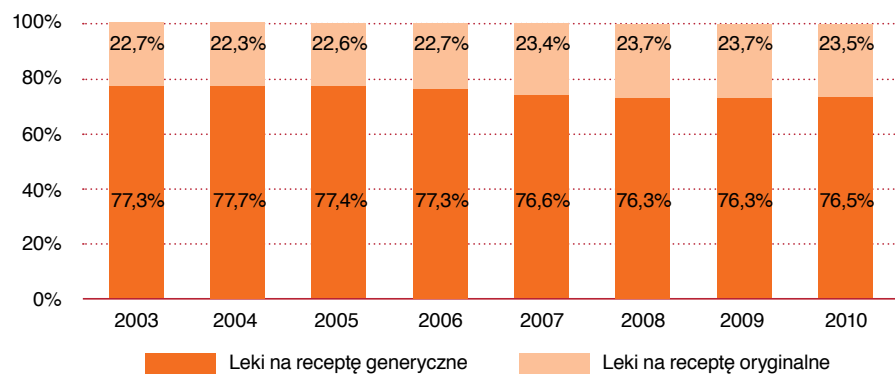
Rynek apteczny Rx, udział ilościowy produktów według typu rejestracji

Polski rynek farmaceutyczny w większości jest rynkiem leków generycznych. Są to głównie leki brandowe-generyczne.

Dostęp do leków innowacyjnych jest postrzegany jako dość ograniczony, co wynika przede wszystkim z wysokiego poziomu odpłatności pacjentów, związanego z ograniczeniami finansowania przez NFZ.

Leki generyczne stanowią blisko 60% rynku aptecznego Rx wartościowo oraz 76% ilościowo

Udział w rynku aptecznym Rx produktów według typu rejestracji – ilościowo

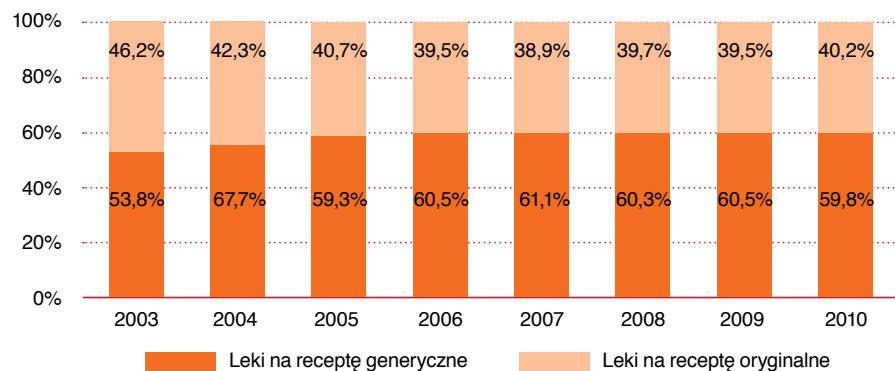

Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek apteczny Rx Leki oryginalne: wg definicji IMS -ORIGINAL BRANDS, LICENSED BRANDS Leki generyczne: wg definicji IMS -OTHER BRANDS, PATENT N/A, UNBRANDED

Rynek apteczny Rx, udział wartościowy produktów według typu rejestracji

W ciągu ostatnich ośmiu lat udział leków generycznych dostępnych na receptę wzrósł z 53,8% do 59,8% w ujęciu wartościowym. W ujęciu ilościowym spadł z poziomu 77,3% do 76,5%.

Udział w rynku aptecznym Rx produktów według typu rejestracji – wartościowo

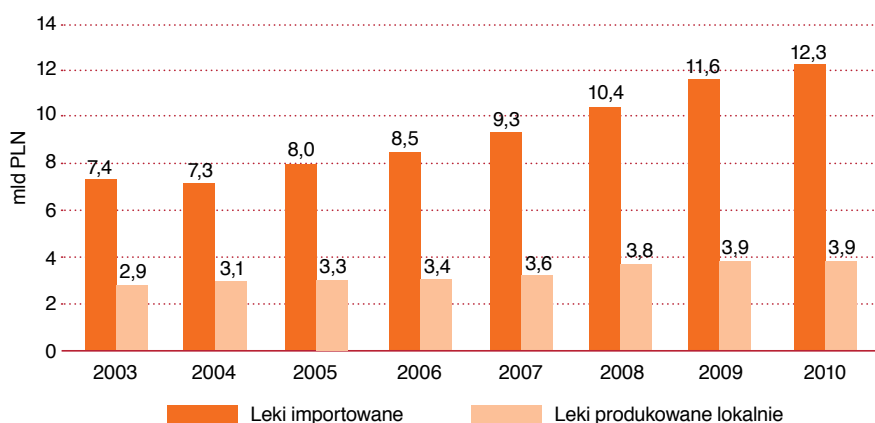
Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek apteczny Rx Leki oryginalne: wg definicji IMS -ORIGINAL BRANDS, LICENSED BRANDS Leki generyczne: wg definicji IMS -OTHER BRANDS, PATENT N/A, UNBRANDED Leki importowane i wytwarzane lokalnie – wartość sprzedaży

W Polsce na rynku farmaceutycznym (z wyłączeniem leków bez recepty) dominują produkty importowane

Leki importowane i wytwarzane lokalnie – wartość sprzedaży

W 2010 roku wartość sprzedaży produktów importowanych stanowiła 12,3 mld PLN. W tym samym okresie wartość produktów wytwarzanych lokalnie stanowiła 3,9 mld PLN. Zmiana średnioroczna (CAGR) wartości rynku pomiędzy rokiem 2003 a rokiem 2010 dla leków importowanych wynosiła +7,6%, a dla leków produkowanych lokalnie +4,5%.

Wartość sprzedaży produktów wytwarzanych lokalnie i importowanych, mld PLN

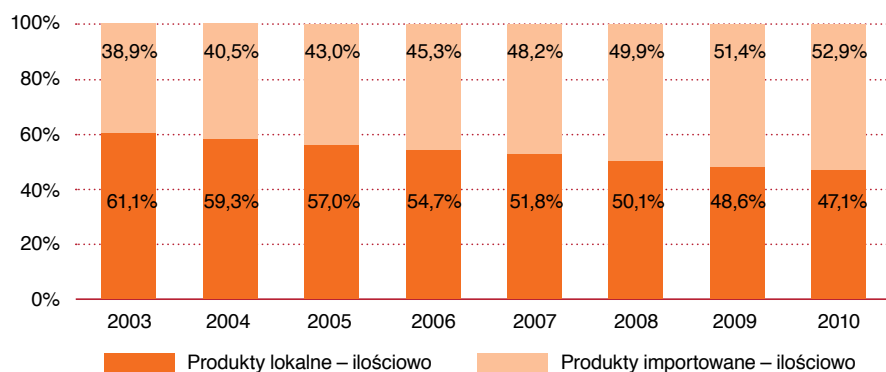
Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek farmaceutyczny (z wyłączeniem leków bez recepty)

Krajowa produkcja odpowiada za prawie 1/4 całkowitej wartości rynku. Jednak w ostatnich latach zauważalne jest spowolnienie tempa rozwoju tego segmentu rynku

Leki importowane i wytwarzane lokalnie – struktura sprzedaży

W 2010 roku udział produktów importowanych na rynku farmaceutycznym (z wyłączeniem leków bez recepty), w ujęciu wartościowym stanowił 75,7%. W okresie od roku 2003 do roku 2010 udział ten wzrósł o 4 punkty procentowe. Na rynku szpitalnym udział jest jeszcze większy – w 2010 roku wynosił blisko 85%. W okresie od 2003 do 2010 wzrósł on o 18,5 punktów procentowych.

Produkty lokalne i importowane – udział w sprzedaży (ilościowo)

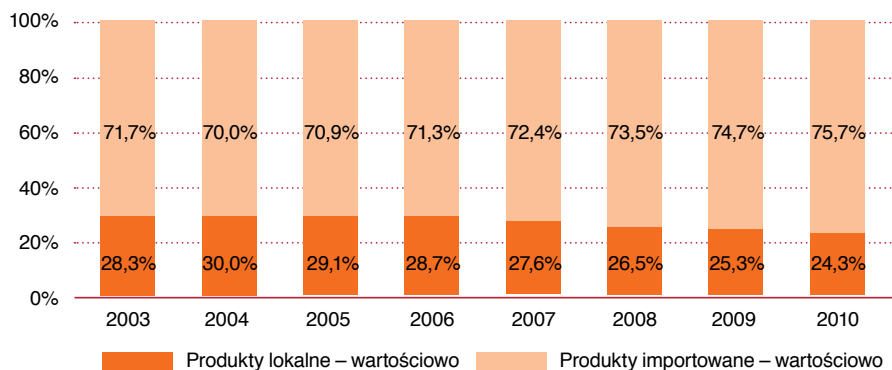

Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek farmaceutyczny (z wyłączeniem leków bez recepty)

Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce

Produkty lokalne i importowane – udziały w sprzedaży (wartościowo)

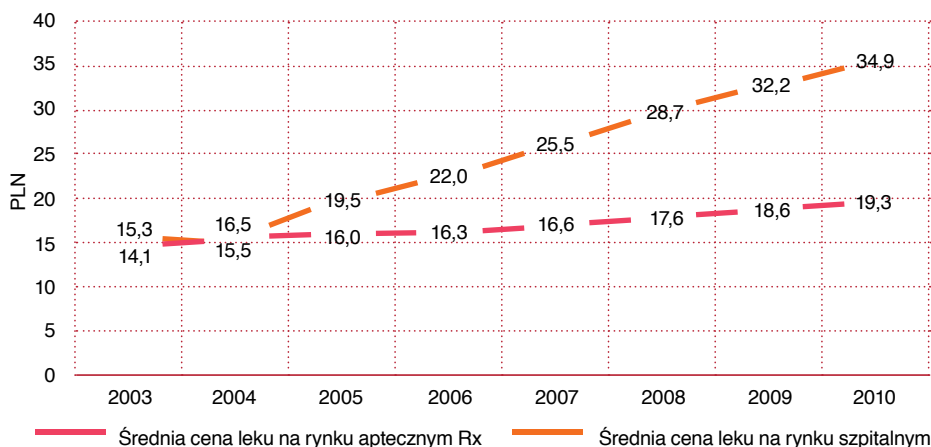
Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek farmaceutyczny (z wyłączeniem leków bez recepty)

Średnia cena na rynku

Na zmianę średniej ceny na rynku wpływają nie tylko zmiany w poziomach samych cen produktów, ale także zmiany w strukturze konsumpcji. Szczególnie widoczne jest to zjawisko na rynku szpitalnym, gdzie systematycznie, od wielu lat rośnie udział leków onkologicznych, relatywnie droższych od pozostałych leków stosowanych w szpitalach, co powoduje wzrost średniej ceny na rynku.

Na zmianę średniej ceny leku dla całego rynku wpływa nie tylko zmiana w poziomach samych cen produktów, ale także zmiana w strukturze konsumpcji. Wejście na rynek nowych, droższych produktów powoduje wzrost średniej ceny leków

Średnia cena leku, ceny producenta netto (PLN) na rynku aptecznym Rx i szpitalnym

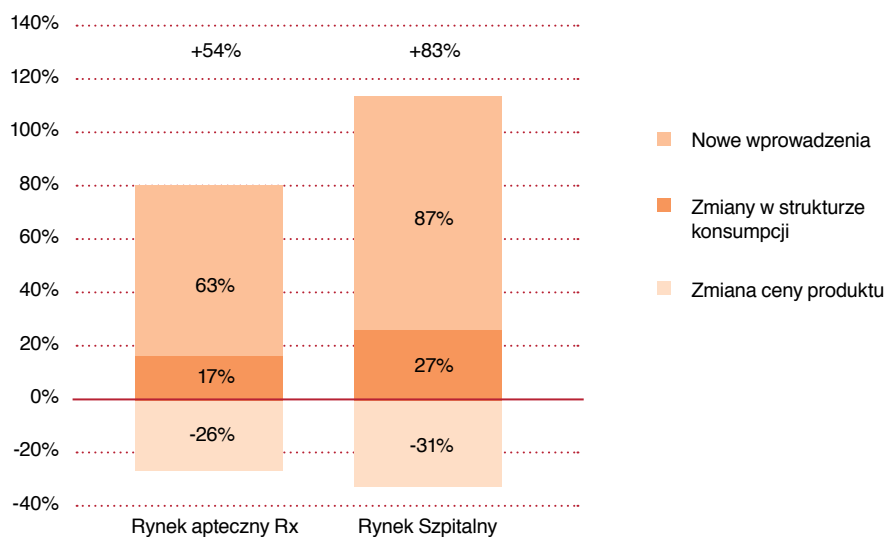
Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek farmaceutyczny (z wyłączeniem leków bez recepty)

Na przestrzeni kilku ostatnich lat cena jednostkowa leku systematycznie spada. Rynki rosną głównie za sprawą nowych produktów oraz w efekcie zmiany w strukturze konsumpcji – np. zmiany na droższą terapię

Elementy wzrostu wartości rynków w latach 2003 – 2010

Rynek apteczny Rx na przestrzeni lat 2003 – 2010 wzrósł wartościowo o 53,5%. W znacznej większości komponentem tego wzrostu były nowo wprowadzane w tym czasie produkty. Generowały one 63% wzrostu. Zmiana w strukturze konsumpcji, czyli przestawianie się na np. droższe terapie, stanowiła 17% wzrostu. Sama zmiana ceny produktów stanowi ujemny komponent wzrostu -26%, co oznacza, że ceny leków były systematycznie obniżane. Na rynku szpitalnym ceny produktów będących w obrocie od 2003 roku spadły o 31%. Wartość rynku szpitalnego w tym okresie wzrosła o ponad 83%. W tym przypadku największym komponentem wzrostu rynku były nowe wprowadzenia.

Elementy wzrostu wartości rynków w latach 2003 – 2010

Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek farmaceutyczny (z wyłączeniem leków bez recepty)

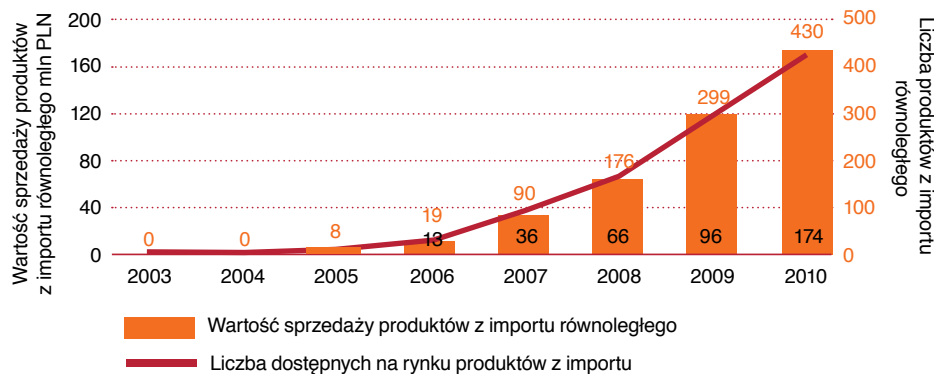
Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce

Import równoległy

Polska systematycznie, na przestrzeni kilku ostatnich lat, zwiększa swój udział w handlu równoległym na rynku leków w Europie. Oba kierunki handlu równoległego – import, jak i eksport rozwijają się bardzo dynamicznie.

Leki na receptę stanowią 86% wartości importu równoległego do Polski

Rynek apteczny, wartość sprzedaży oraz liczba produktów z importu równoległego będących w obrocie rynkowym

Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek apteczny Rx
Dane przedstawiają import równoległy kanałem hurtowym

Eksport równoległy – bilans (porównanie z importem równoległym)

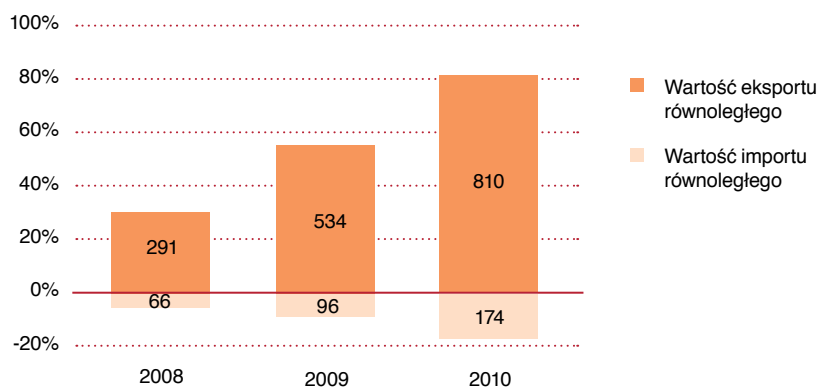
W 2010 roku eksport równoległy leków z Polski osiągnął wartość 810 mln PLN.

Propozycje zmian w ustawie refundacyjnej oraz nieustająca presja cenowa na leki refundowane wpływają na rosnące różnice cenowe pomiędzy państwami. Zjawisko to determinuje wzrost wartości eksportu równoległego z Polski. W najbliższych latach rynek ten może osiągnąć wartość 1,5 – 2 mld PLN.

Bilans importu i eksportu równoległego leków na receptę w 2010 roku to 635 mln PLN na korzyść eksportu leków z Polski.

W 2010 roku eksport leków z Polski osiągnął ponad 810 mln PLN. W wyniku wprowadzenia nowego prawa refundacyjnego oczekiwane jest znaczące zwiększenie skali eksportu

Wartość eksportu i importu równoległego z Polski

Źródło: IMS Health, Sales Shot, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN)
Dane przedstawiają eksport równoległy kanałem hurtowym oraz aptecznym

W 2010 roku na polskim rynku farmaceutycznym (z wyłączeniem leków bez recepty) aktywnie działało ponad 445 graczy. Pierwsza dziesiątka firm generuje 50% wartości rynku

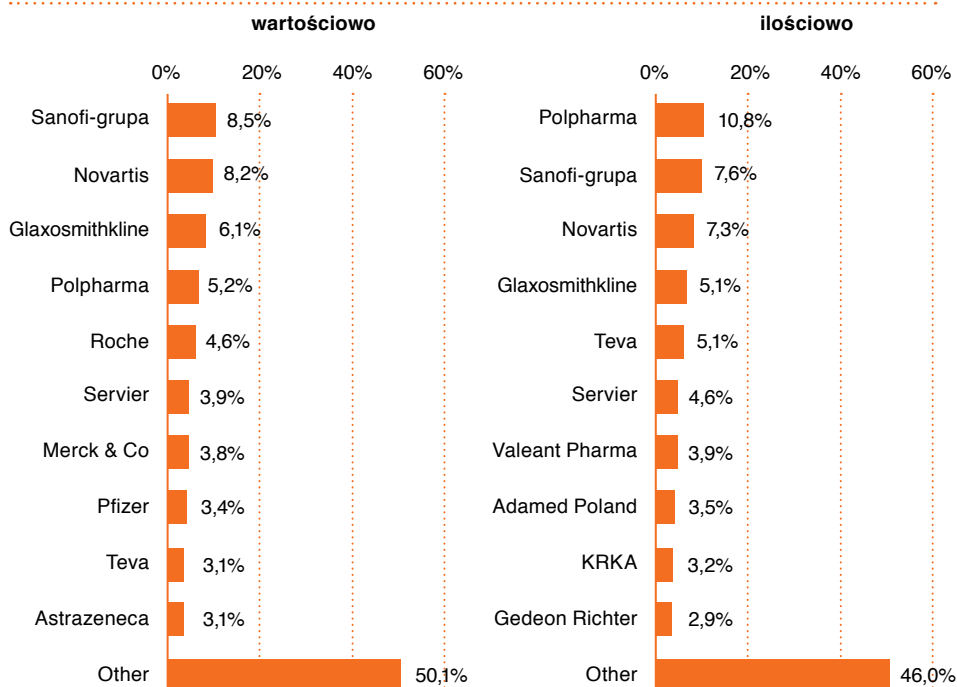
Główni gracze na polskim rynku

Dziesięciu największych graczy na rynku farmaceutycznym odpowiada za 50% jego wartości, a pierwsza trzydziestka obejmuje już ponad 82,7% rynku. Pozostałe 17,3% wartości rynku podzielone jest pomiędzy około 415 firm.

W ujęciu ilościowym dziesięciu największych graczy odpowiada za 54% sprzedaży na rynku polskim. Wszystkie te firmy posiadają zakłady produkcyjne na terenie Polski.

Spośród 30 największych firm 16 posiada zakłady produkcyjne w Polsce, zlokalizowane głównie w pobliżu większych miast, takich jak: Warszawa, Łódź, Poznań.

Udział w rynku TOP 10 korporacji w Polsce w 2010 roku

Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek farmaceutyczny (z wyłączeniem leków bez recepty)

Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce

Zdecydowana większość wśród TOP 10 korporacji na polskim rynku aptecznym Rx, jak i szpitalnym to korporacje innowacyjne.

TOP 10 korporacji na rynku aptecznym Rx, 2010 rok, wartościowo

Ranking	Typ korporacji	Nazwa korporacji	Wartość sprzedaży w mln PLN, 2010 rok	Liczba produktów (brandów) będących w obrocie w 2010 roku
1	Oryginalna	SANOFI-GRUPA	1 140	131
2	Oryginalna	NOVARTIS	1 004	232
3	Oryginalna	GLAXOSMITHKLINE	834	121
4	Generyczna	POLPHARMA	716	104
5	Oryginalna	SERVIER	627	69
6	Generyczna	KRKA	489	62
7	Oryginalna	MERCK & CO	478	73
8	Generyczna	TEVA	463	167
9	Generyczna	ADAMED POLAND	456	60
10	Oryginalna	ASTRAZENECA	436	30

Dwie spośród TOP 10 korporacji w Polsce na rynku aptecznym Rx to polskie firmy

TOP 10 korporacji na rynku szpitalnym, 2010 rok, wartościowo

Ranking	Typ korporacji	Nazwa korporacji	Wartość sprzedaży w mln PLN, 2010 rok	Liczba produktów (brandów) będących w obrocie w 2010 roku
1	Oryginalna	NOVARTIS	330	263
2	Oryginalna	ROCHE	311	44
3	Oryginalna	SANOFI-GRUPA	237	157
4	Oryginalna	PFIZER	208	104
5	Oryginalna	GLAXOSMITHKLINE	151	159
6	Oryginalna	MERCK & CO	138	71
7	Generyczna	POLPHARMA	121	130
8	Oryginalna	BAYER	118	77
9	Generyczna	WARSZAWA ZF POLFA	88	84
10	Oryginalna	BRISTOL-MYERS SQB.	84	31

Osiem spośród TOP 10 korporacji na rynku szpitalnym to firmy innowacyjne

Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek farmaceutyczny (z wyłączeniem leków bez recepty)

Definicja firmy innowacyjnej: wartość sprzedaży na rynku farmaceutycznym (Rynek leków: apteczny i szpitalny) leków innowacyjnych w 2010 roku stanowiła 50% i więcej wartości portfela firmy
W przypadku korporacji wieloorganizacyjnych analizowana była wartość sprzedaży firmy „matki”

Największymi graczami w Polsce są firmy innowacyjne zaangażowane w produkcję zarówno leków innowacyjnych, jak i generycznych

TOP 30 korporacji w 2010 roku. Rynek farmaceutyczny (z wyłączeniem leków OTC)

Top 30 korporacji	MSV*	Rx-INN	Rx-Gx	OTC	Zakłady produkcyjne w Polsce	Centra usługowe (zasięg działania)
Sanofi-Grupa (w tym Zentiva)	8,5%	✓	✓	✓	Rzeszów, Chociw	
Novartis (w tym Sandoz)	8,2%	✓	✓	✓	Stryków	
GSK	6,1%	✓	✓	✓	Poznań Centrum IT (globalne)	Centrum logistyki i dystrybucji (globalne)
Polpharma	5,2%	✓	✓	✓	Starogard Gd., Duchnie, Sieradz	
Roche	4,6%	✓	✓	✓		Centrum IT (globalne), Centrum badań klinicznych (CEE)
Servier	3,9%	✓	✓	✓	Warszawa	
Merck (MSD)	3,8%	✓	✓	✓		Centrum badań klinicznych (EU)
Pfizer	3,4%	✓	✓	✓		
Teva Group	3,1%	✓	✓	✓	Kraków, Kutno	
AstraZeneca	3,1%	✓	✓	✓		Centrum badań klinicznych (CEE)
KRKA	3,0%	✓	✓	✓	Warszawa	
Adamed (w tym Polfa Pabianice)	2,8%		✓	✓	Pieńków, Pabianice	
Bayer	2,7%	✓	✓	✓		
Novo Nordisk	2,5%	✓	✓	✓		
Abbott	2,5%		✓	✓		
Gedeon Richter	1,9%	✓	✓	✓	Grodzisk Maz.	
Astellas Pharma	1,7%	✓	✓	✓		
Valeant Pharma	1,7%		✓	✓	Rzeszów	
J&J	1,6%	✓	✓	✓		
Eli Lilly	1,4%	✓	✓	✓		
Biofarm	1,3%	✓	✓	✓	Poznań	
Boehringer Ing.	1,2%	✓	✓	✓		
UCB	1,2%	✓	✓	✓		
Merck KGAA	1,2%	✓	✓	✓		
Polfa Warszawa	1,1%		✓	✓	Warszawa	
Polfa Tarchomin	1,1%	✓	✓	✓	Tarchomin	
Nycomed	1,1%	✓	✓	✓	Łyszkowice	Centrum usług wspólnych (EU)
BMS	1,0%	✓	✓	✓		
Lek-Am	0,8%	✓	✓	✓	Zakroczym	
Menarini	0,8%	✓	✓	✓		

Nota: MSV – Udział sprzedaży wartościowi w rynku farmaceutycznym (z wyłączeniem leków bez recepty)

Źródło: IMS Health, Dane Narodowe 05/2011, ceny producenta netto (PLN). Rynek farmaceutyczny (z wyłączeniem leków bez recepty)

Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce

Lokalizacja największych inwestycji (zakładów produkcyjnych oraz centrów usługowych 30 głównych firm farmaceutycznych w Polsce)

Ponad połowa z TOP 30 firm farmaceutycznych na polskim rynku posiada zakłady produkcyjne w Polsce

Nota: W skład Grupy Teva wchodzi Pliva Kraków oraz Teva Kutno. Polpharma posiada 3 zakłady w okolicach Gdańska (jeden to Medana, jeden zakupiony od Biotonu). Polfa Pabianice jest spółką zależną firmy Adamed

Źródło: Informacje ze spółek, Analiza PwC

Bez wątpienia, zakres interakcji z gospodarką zwiększa się wraz ze wzrostem wartości inwestycji. Część firm farmaceutycznych posiada kilka zakładów produkcyjnych zlokalizowanych w różnych regionach Polski.

Ponadto, niektóre innowacyjne przedsiębiorstwa farmaceutyczne utworzyły w Polsce centra usługowe (np. centra IT, centra badań klinicznych, centra usług wspólnych).

Komentarze z rynku sugerują, że na poziomie centralnym brak jest czynników sprzyjających rozwojowi inwestycji. Niemniej, współpraca z lokalnymi władzami jest ogólnie bardzo dobrze oceniana.

„Mamy pozytywne doświadczenia z lokalnymi władzami. Ich nastawienie zmieniło się znacząco w ciągu ostatnich lat. Obecnie są one bardziej chętne do przyjęcia inwestycji w swoich regionach.”

Firma farmaceutyczna, Polska

Trzy największe firmy farmaceutyczne w Polsce to innowacyjne przedsiębiorstwa farmaceutyczne, posiadające zakłady produkcyjne (Novartis, Sanofi-Aventis, GSK)

W ostatnich latach wydatki NFZ na całkowitą refundację leków znacznie wzrosły. Przewiduje się jednak, że NFZ będzie ograniczać dalszy wzrost kosztów ponoszonych na ten cel, aby utrzymać je na obecnym poziomie

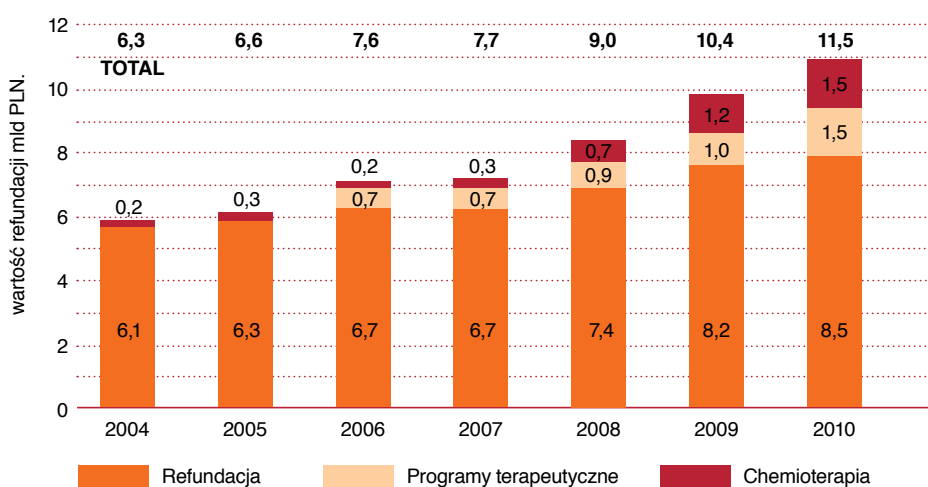
NFZ – wydatki na refundację

W 2010 roku całkowite wydatki NFZ na refundację leków w Polsce (chemioterapia, programy terapeutyczne i refundacja w aptekach otwartych) wyniosły 11,5 mld PLN.

W ostatnich latach wydatki NFZ na całkowitą refundację leków znacznie wzrosły. Przewiduje się jednak, że NFZ będzie ograniczać dalsze wzrosty kosztów ponoszonych na ten cel, aby utrzymać je na obecnym poziomie.

Średnioroczna zmiana (CAGR) w wydatkach NFZ na całkowitą refundację leków w latach 2004 – 2010 wyniosła +10,4%.

Wydatki NFZ na refundację leków, mld PLN

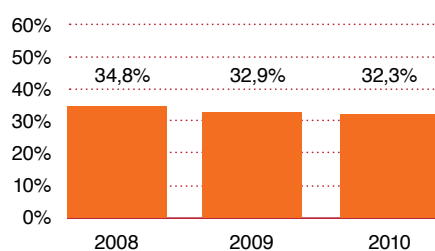
Źródło: NFZ, sprawozdanie, ceny detaliczne brutto PLN

W 2010 roku poziom współpłacenia pacjentów za leki wyniósł 32,3%

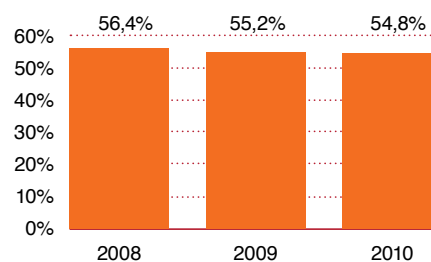
Pacjent – poziom współpłacenia za leki na rynku aptecznym Rx

W ciągu ostatnich lat współpłacenie pacjentów za leki refundowane na rynku aptecznym systematycznie zmniejsza się. Od 2008 roku do 2010 roku poziom ten spadł o ponad 2 punkty procentowe. Jednym z głównych czynników wpływających na obecną sytuację jest presja ze strony Ministerstwa Zdrowia na obniżkę cen i limitów na leki refundowane.

Poziom współpłacenia pacjenta za leki refundowane, na receptę

Poziom współpłacenia pacjenta za leki na receptę

Źródło: NFZ, sprawozdanie, ceny detaliczne brutto PLN. IMS Pharmascope, Rynek apteczny Rx

Przegląd rynku farmaceutycznego w Polsce

Główne trendy rynkowe

Rosnąca konkurencja leków generycznych	<p>Spadek produktywności B&R oraz zbliżający się termin wygaśnięcia ochrony patentowej najpopularniejszych leków implikuje wzrost konkurencji ze strony leków generycznych.</p> <p>Duża presja na obniżenie cen bardzo często powoduje negocjacje cenowe ze stroną kupującą.</p>
Dywersyfikacja portfela produktów	<p>Firmy początkowo zajmujące się wyłącznie produkcją leków innowacyjnych w coraz większym stopniu angażują się także w wytwarzanie generyków poprzez założenie własnej produkcji lub poprzez aktywność w zakresie fuzji i przejęć.</p>
Presja cenowa na leki refundowane	<p>Począwszy od 2002 roku, każda kolejna aktualizacja list refundacyjnych niosła za sobą istotne obniżki cen i limitów na leki podlegające refundacji. W obliczu nowego prawa i co za tym idzie zamrożenia budżetu na refundację leków, trend ten będzie się utrzymywać.</p>
Handel równoległy	<p>Konsekwencją niskich cen leków w Polsce jest narastające zjawisko eksportu równoległego. Przedmiotem eksportu są głównie drogie leki wydawane na receptę, będące na listach refundacyjnych. Sytuacja ta może prowadzić do ograniczenia dostępności tych produktów na rynku lokalnym.</p>

Rozdział 3

Rola w gospodarce

Innowacje przynoszą wiele korzyści gospodarce oraz społeczeństwu...

Innowacje w gospodarce

Innowacje są jednym z kluczowych elementów zapewniających wzrost gospodarczy oraz jego trwałość, a tym samym gwarantują poprawę jakości życia społeczeństwa.

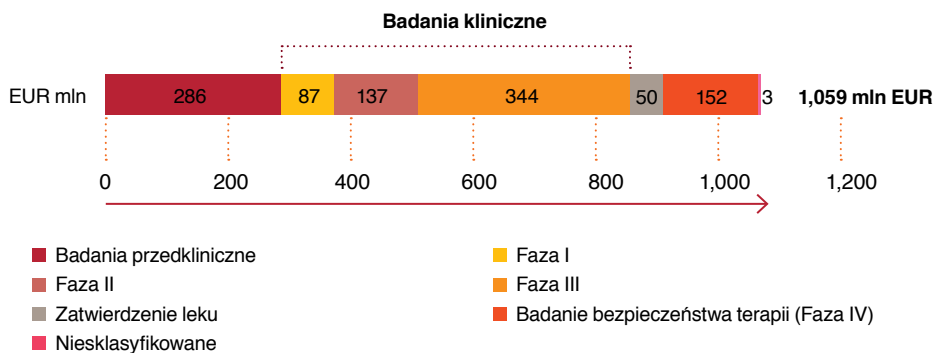
„Innowacje definiowane są najczęściej jako odkrycia naukowe, które następnie wykorzystywane są powszechnie w codziennej praktyce, zapewniając społeczeństwu zrównoważony rozwój.”

Raport Grupy Roboczej na rzecz Innowacji w Opiece Zdrowotnej 2010

W szczególności innowacje w opiece zdrowotnej wydają się być bardzo istotne dla społeczeństwa. Mając na uwadze obecne i przewidywane trendy epidemiologiczne, postęp techniczny w medycynie jest możliwy jedynie poprzez rozwój i wprowadzanie zaawansowanych terapii.

- Wydaje się, że jedynie innowacyjne leki mogą przyczynić się do przełomu w leczeniu np. nowotworów, które nadal są jedną z głównych przyczyn zgonów, a także cukrzycy, na którą choruje coraz więcej osób oraz dolegliwości układu mięśniowo-szkieletowego, których częstotliwość występowania będzie się zwiększać z uwagi na starzenie się społeczeństwa.
- Łączny koszt wprowadzenia leku na rynek przekracza wartość 1 mld EUR, a proces ten może trwać nawet do 13 lat. Należy pamiętać, że to właśnie innowacyjne firmy farmaceutyczne angażują się w opracowanie nowych leków, a także podejmują związane z tym ryzyko, w tym również ryzyko finansowe.

Średni koszt wprowadzenia cząsteczki na rynek (mln EUR)

Źródło: EFPIA, Analiza PwC

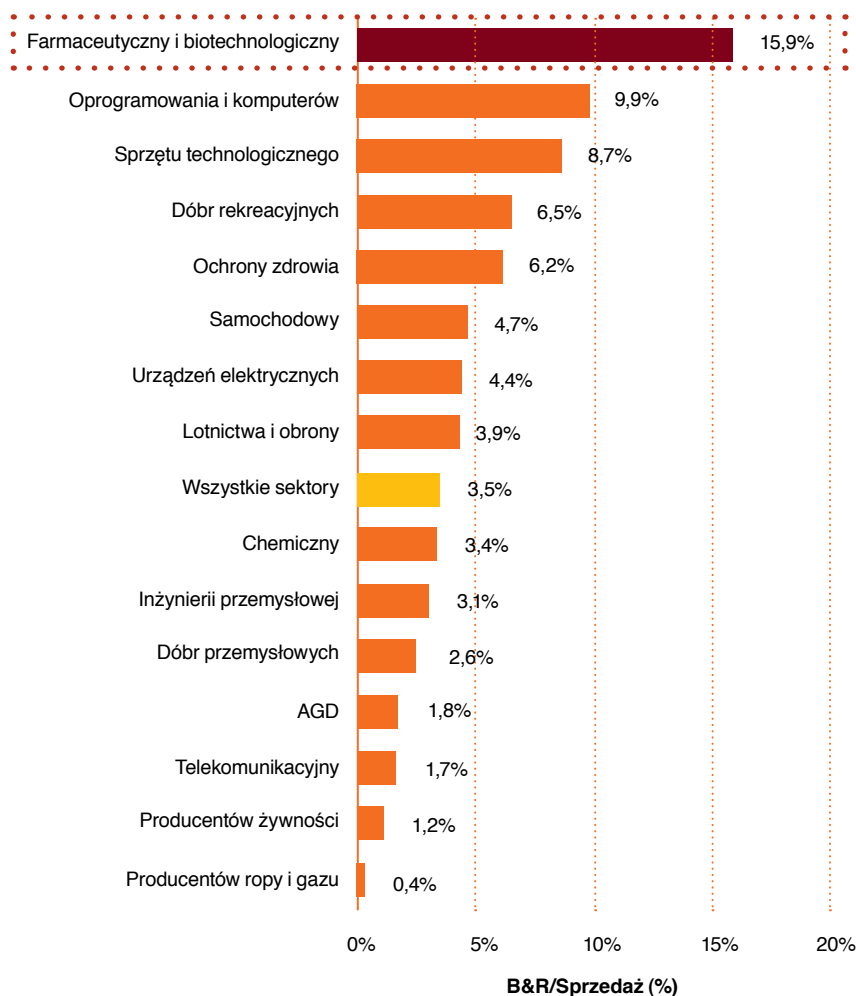
...jednak wymagają także znaczących nakładów inwestycyjnych

Rola w gospodarce

- Sektory farmaceutyczny i biotechnologiczny przodują w rankingu najbardziej innowacyjnych gałęzi w Europie (udział wydatków na B&R w przychodach 2009).
- Wiele badań jakościowych opartych na analizach, które zostały opublikowane w renomowanych czasopismach medycznych (np. Lichtenberg, 2001 czy Caliskan, 2009) potwierdza, że zaawansowane metody terapeutyczne mają pozytywny wpływ na długość życia, a stosowanie innowacyjnych leków przyczynia się w 40% do tego efektu.

Branża farmaceutyczna zajmuje pierwszą pozycję w rankingu najbardziej innowacyjnych sektorów w Europie

Ranking sektorów pod względem udziału wydatków na B&R w przychodach, 2009

Nota: Dane dotyczą 1,400 największych firm zarejestrowanych w UE, Japonii oraz pozostałych krajach
Ranking według łącznych inwestycji na działalność B&R

Źródło: Komisja Europejska, „The 2010 EU Industrial R&D Investment Scoreboard”

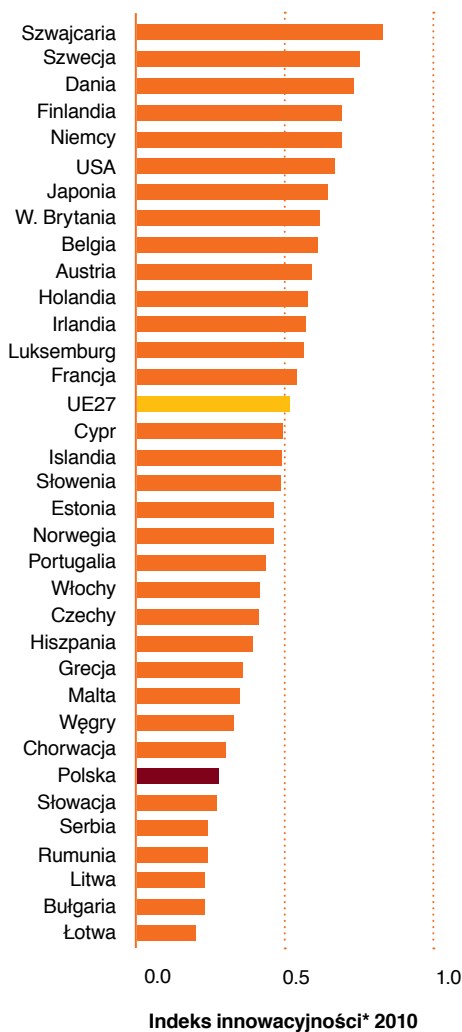
Średni poziom innowacyjności gospodarki jest w Polsce o wiele niższy w porównaniu do bardziej rozwiniętych krajów Europy...

Dostęp do tego typu innowacji w Polsce wydaje się ograniczony, co potwierdzają ogólnoeuropejskie badania, które są podstawą do tworzenia indeksów mierzących poziom innowacyjności.

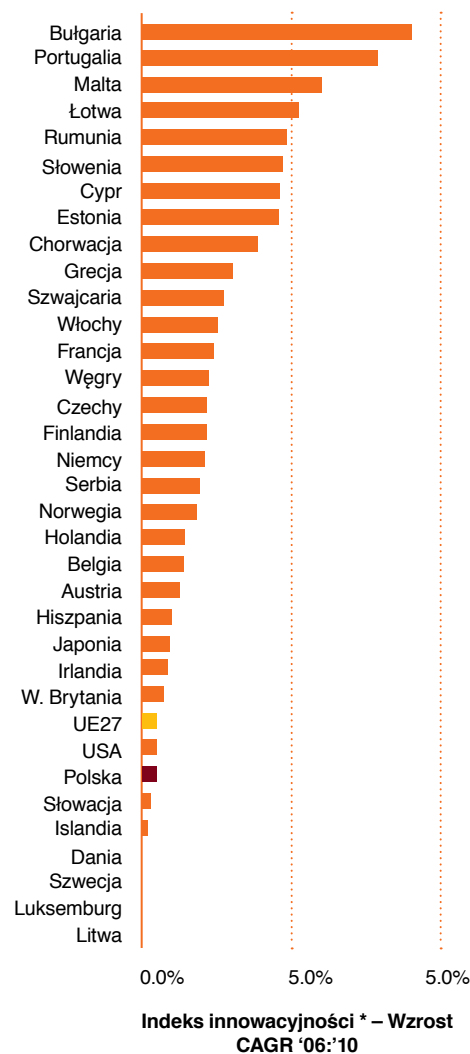
- Należy zwrócić uwagę, iż Polska uplasowała się znacząco poniżej średniej UE-27.
- Ministerstwo Zdrowia w Zielonej Księdze z 2008 roku obrało poprawę innowacyjności za istotny cel polityki zdrowotnej w Polsce. Wydaje się, iż nie osiągnięto dużego postępu w tym obszarze. Historyczny wzrost poziomu innowacyjności jest nadal bardzo niski, w odróżnieniu od większości pozostałych krajów europejskich, gdzie dynamika tego wzrostu w ciągu ostatnich lat była nawet kilka razy większa.

Wydaje się, że aby móc zbliżyć się do poziomu krajów rozwiniętych, należy położyć większy nacisk na strategiczne wsparcie dla promocji innowacji w Polsce.

Indeks innowacyjności* według Innovation Union Scoreboard, 2010

Wzrost wskaźnika innowacyjności*, CAGR '06:'10

...i rósł znacznie wolniej niż w większości krajów regionu Europy Środkowo-Wschodniej

Nota: * Średnią innowacyjność mierzy się na podstawie zbiorczego wskaźnika skonstruowanego z danych dla 24 wskaźników obejmujących działalność B&R, zasoby ludzkie, aktywa intelektualne, itp. CAGR – Średnioroczna stopa wzrostu

Źródło: Innovation Union Scoreboard 2010

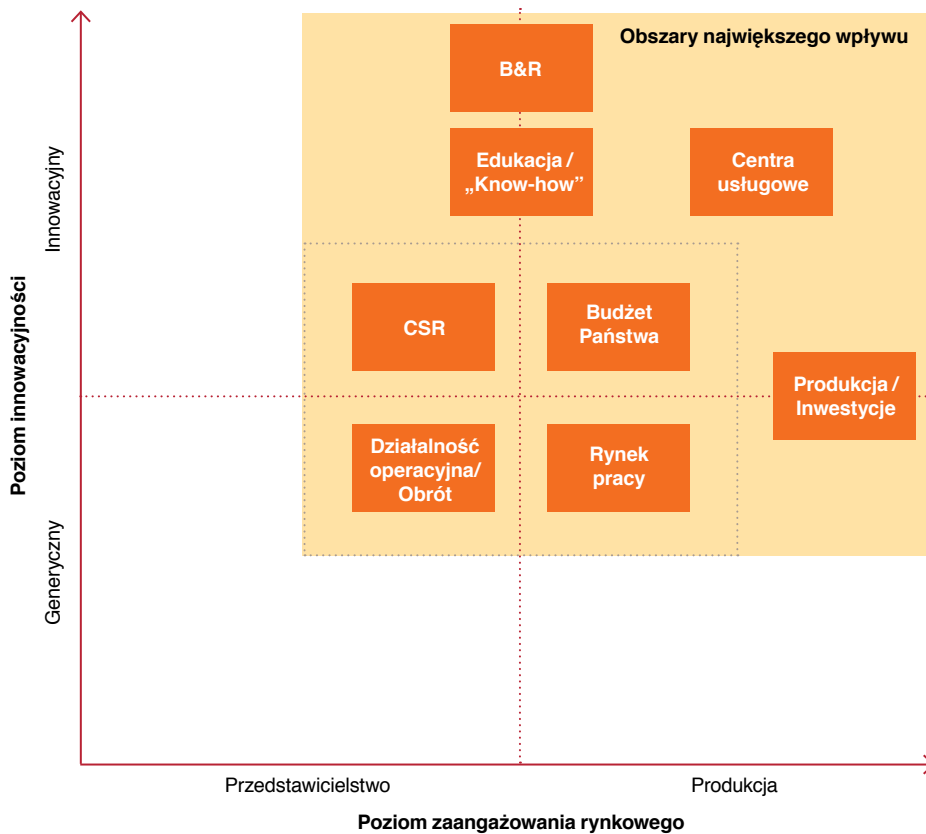
Rola w gospodarce

Obszary wpływu

Najistotniejszym elementem wpływu branży farmaceutycznej na poziom życia społeczeństwa jest przede wszystkim dostarczanie pacjentom coraz bardziej zaawansowanych terapeutycznie leków i szczepionek. Z ekonomicznego punktu widzenia wpływ sektora farmaceutycznego ma szerszy zasięg i oddziałuje na wiele obszarów gospodarki.

Spośród firm farmaceutycznych działających w naszym kraju, największe przełożenie na gospodarkę mają te przedsiębiorstwa, które posiadają zakłady produkcyjne w Polsce. Jednak te, które sprowadzają leki z zagranicy istotnie wpływają na gospodarkę i społeczeństwo. Składa się na to: działalność operacyjna i tworzenie miejsc pracy, edukacja lekarzy i pacjentów, transfer „know-how”, ogólne podnoszenie poziomu wiedzy medycznej w kraju, itp.

Branża farmaceutyczna wpływa na gospodarkę na wiele sposobów. Przede wszystkim, zapewnia pacjentom dostęp do zaawansowanych terapii

Firmy innowacyjne posiadające zakłady produkcji mają największy wpływ na gospodarkę

Źródło: Analiza PwC

W 2010 roku, innowacyjne firmy farmaceutyczne wytworzyły ok. 0,47% polskiego PKB – co stanowi ok. 60% łącznego wpływu całej branży

Wpływ na PKB

W 2010 roku, łączny wpływ firm farmaceutycznych na tworzenie wartości dodanej w polskiej gospodarce, obejmujący zarówno efekty bezpośrednie, jak i pośrednie, wyniósł 0,80% PKB.

- W 2010 roku, wpływ bezpośredni sektora farmaceutycznego na produkt krajowy brutto w Polsce wyniósł 0,32%.
- Natomiast pośrednio (m.in. poprzez stymulację działalności różnych przedsiębiorstw) branża farmaceutyczna przyczyniła się do wytworzenia 0,48% PKB w Polsce.

Ponad połowa całkowitego wpływu generowana jest przez koszty ponoszone przy procesie produkcji farmaceutyków w Polsce (zakup surowców, dodatkowych usług, itd.) i wynosi 0,44% PKB.

Blisko 60% łącznego wpływu na PKB generowane jest przez innowacyjne przedsiębiorstwa farmaceutyczne (0,47% PKB).

Wpływ na PKB w 2010 roku

		Branża łącznie	Firmy innowacyjne (% całej branży)	Komentarz
Efekt bezpośredni	Firmy z zakładami produkcyjnymi w Polsce*	0,28%	0,19% (59%)	Wartość dodana generowana bezpośrednio przez firmy farmaceutyczne (zarówno firmy posiadające zakłady produkcji, jak i przedstawicielstwa spółek zagranicznych w Polsce)
	Pozostałe firmy farmaceutyczne**	0,04%		
Efekt pośredni	Firmy z zakładami produkcyjnymi w Polsce*	0,44%	0,28% (58%)	Wartość dodana generowana przez dostawców dóbr i usług dla sektora farmaceutycznego Efekt indukowany wywołany zwiększonymi wydatkami gospodarstw domowych, spowodowany zatrudnieniem w sektorze farmaceutycznym lub innymi powiązаныmi sektorami
	Pozostałe firmy farmaceutyczne**	0,04%		
EFEKT ŁĄCZNY		0,80%	0,47% (59%)	
% PKB				

Nota: Do obliczenia wpływu na PKB użyto wartości produkcji / sprzedaży firm innowacyjnych obejmujących całość ich działalności (w tym związanych z lekami innowacyjnymi, generycznymi oraz OTC)

* Zawiera wpływ wywarły przez firmy farmaceutyczne posiadające zakłady produkcyjne w Polsce

** Zawiera wpływ pozostałych firm farmaceutycznych mających przedstawicielstwa i działalność w Polsce

Źródło: GUS, Analiza PwC

Rola w gospodarce

Wpływ na rynek pracy

W 2010 roku wszystkie firmy farmaceutyczne w Polsce zatrudniały bezpośrednio 31 tys. pracowników, co stanowi ok. 0,23% łącznej liczby zatrudnionych w Polsce w 2010 roku.

Poza zatrudnieniem bezpośrednim, firmy farmaceutyczne przyczyniły się do stworzenia zapotrzebowania na dodatkowe 80 tys. – 90 tys. miejsc pracy, w tym:

- Ponad 60 tys. zatrudnionych w aptekach.
- Ok. 20 tys. – 30 tys. osób pracujących w hurtowniach farmaceutycznych.
- Dodatkowym wpływem sektora jest także tworzenie miejsc pracy u dostawców dóbr i usług dla branży farmaceutycznej, np. w firmach dostarczających substancje chemiczne, maszyny, usługi marketingowe, itp.

Innowacyjne przedsiębiorstwa farmaceutyczne tworzą ok. 11 tys. miejsc pracy, co stanowi ok. 35% łącznej liczby pracowników zatrudnionych przez branżę farmaceutyczną w Polsce.

Bezpośrednio, innowacyjne firmy farmaceutyczne tworzą ok. 11 tys. miejsc pracy. Łączny efekt na rynek pracy jest jednak o wiele większy

Wpływ na rynek pracy w 2010 roku

	Rynek łącznie (% wszystkich zatrudnionych)	Innowacyjne firmy (% wszystkich zatrudnionych)	Komentarz
Zatrudnienie bezpośrednie	~31,1 tys. miejsc pracy (0,23%)	~11 tys. miejsc pracy (0,08%)	Zawiera bezpośrednie zatrudnienie w firmach farmaceutycznych w Polsce
Zatrudnienie w aptekach i hurtowniach farmaceutycznych	~80-90 tys. miejsc pracy (0,64%)		Pośredni wpływ na zatrudnienie w szerszej branży farmaceutycznej np. w dystrybucji, tj. w hurtowniach i aptekach
Pozostałe zatrudnienie pośrednie (np. podwykonawcy)	Dzięki działalności firm farmaceutycznych tworzone są dodatkowe miejsca pracy we wszystkich gałęziach gospodarki, całkowity efekt jest jednak trudny do oszacowania		Zawiera miejsca pracy u dostawców dóbr i usług dla branży farmaceutycznej Innowacyjne firmy farmaceutyczne poprzez swoją działalność B&R stymulują także rynek CRO oraz związane z nim zatrudnienie
EFEKT ŁĄCZNY	~ 110 tys.-120 tys. miejsc pracy (0,87%)		

Nota: Do obliczenia wpływu na rynek pracy użyto liczby pracowników firm innowacyjnych zatrudnionych we wszystkich obszarach działalności (w tym związanych z lekami innowacyjnymi, generycznymi oraz OTC)

Źródło: GUS, ISI Securities, Analiza PwC

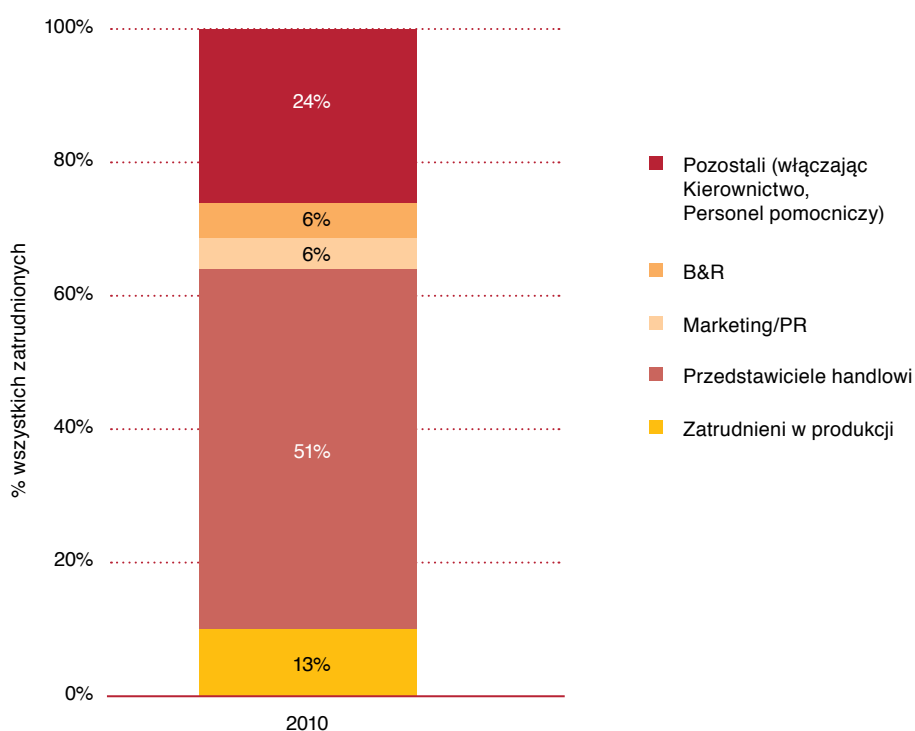
Innowacyjne firmy farmaceutyczne w dużej mierze zatrudniają wysoce wykwalifikowany personel. Są także sponsorami badań klinicznych i w ten sposób stymulują zatrudnienie w działalności badawczo-rozwojowej

Firmy farmaceutyczne zatrudniają wysoko wykwalifikowanych pracowników.

- Największy wpływ na zatrudnienie personelu naukowego mają innowacyjne firmy farmaceutyczne, ponieważ prowadzą one szeroką działalność B&R.
- Innowacyjne firmy farmaceutyczne są sponsorami badań klinicznych, stymulują one tworzenie miejsc pracy w firmach CRO dla pracowników naukowych zaangażowanych w badania, badaczy oraz pozostałego personelu medycznego.

Ze względu na charakter branży, ok. 52% zatrudnionych osób jest zaangażowanych w działalność sprzedażową. Pomimo iż duża część działalności B&R jest prowadzona w wyspecjalizowanych ośrodkach naukowych za granicą, ponad 6% zatrudnionych w krajowych innowacyjnych firmach farmaceutycznych (tj. blisko 650 osób) to pracownicy naukowcy związani z działalnością badawczo-rozwojową.

Struktura zatrudnienia w innowacyjnych firmach farmaceutycznych w 2010 roku

Źródło: Ankieta PwC

Rola w gospodarce

Zatrudnienie, głównie wysoko wykwalifikowanych pracowników, znajduje odzwierciedlenie w średnim wynagrodzeniu w branży farmaceutycznej, które jest znacząco wyższe niż w innych gałęziach gospodarki w Polsce.

- Według danych Głównego Urzędu Statystycznego przeciętne wynagrodzenie w przedsiębiorstwach produkujących leki w Polsce wyniosło ok. 5,2 tys. PLN, podczas gdy średnia płaca w Polsce wyniosła ok. 3,2 tys. PLN.
- Płace w sektorze farmaceutycznym są tym samym blisko 60% wyższe niż średnia krajowa. Fakt ten wpływa na siłę nabywczą zatrudnionych w branży farmaceutycznej, co prowadzi do wyższych wydatków na konsumpcję oraz wyższych wpływów z podatków dla Skarbu Państwa.

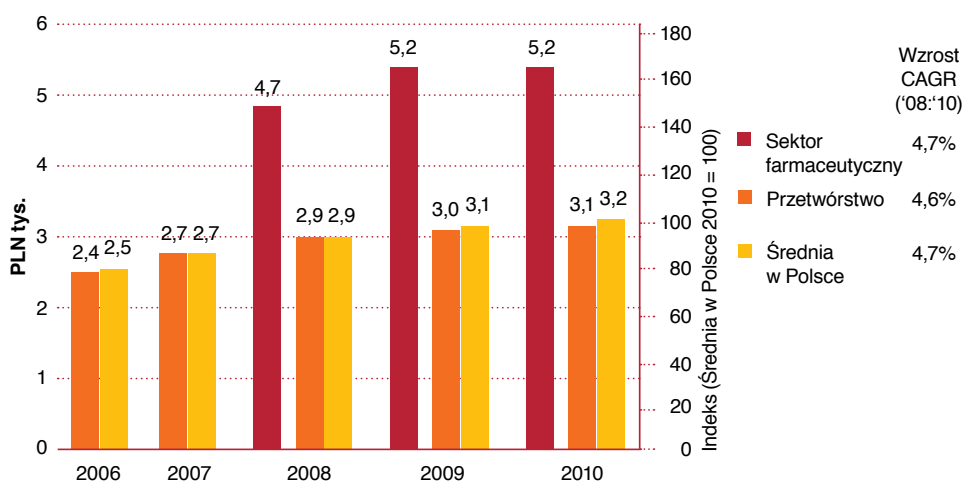
Według danych GUS w 2010 roku wszystkie firmy farmaceutyczne wydały na rozwój zawodowy swoich pracowników przeciętnie ok. 1,5 tys. PLN na osobę (zarówno szkolenia wewnętrzne, jak i zewnętrzne).

- Wyniki ankiety PwC sugerują, że średnie wydatki na rozwój pracowników w firmach innowacyjnych były ponad trzy razy wyższe niż średnia w branży.
- Tym samym innowacyjne firmy farmaceutyczne przeznaczyły na szkolenia zawodowe pracowników ok. 60 mln PLN w 2010 roku.

Należy zauważyć, że transfer wiedzy (np. „know-how” biznesowego) dokonywany przez doświadczonych pracowników ma miejsce również wtedy, gdy znajdują zatrudnienie poza branżą. W ten sposób zdobyte doświadczenie ma przełożenie na efekty pracy również w innych sektorach gospodarki.

Wynagrodzenie i możliwości rozwoju zawodowego w sektorze farmaceutycznym wydają się być znacząco powyżej średniej krajowej

Przeciętne wynagrodzenie w sektorze farmaceutycznym względem średnich krajowych

Nota: CAGR – Średnioroczna stopa wzrostu

Źródło: GUS

Innowacyjne przedsiębiorstwa, w porównaniu do pozostałych firm farmaceutycznych, więcej inwestują w rozwój swoich pracowników

Wyniki niezależnego badania satysfakcji pracowników pokazują, że innowacyjne firmy farmaceutyczne są cenione za tworzenie dobrego środowiska pracy

Według niezależnego badania satysfakcji pracowników (tj. „Great place to work”) innowacyjne przedsiębiorstwa farmaceutyczne są postrzegane jako pożądane miejsce pracy.

W najnowszej edycji badania, 4 spośród 10 najlepiej ocenianych firm to innowacyjne firmy farmaceutyczne.

Badanie stanowi cenne źródło informacji, ponieważ bierze pod uwagę szerszy kontekst i wykracza poza ściśle ekonomiczne kryteria (tj. ponadprzeciętne wynagrodzenia).

Ranking 10 firm, w których najlepiej się pracuje w Polsce (badanie satysfakcji pracowników „Great place to work”)

Edycja 2009		Edycja 2010		Edycja 2011	
Miejsce	Firma	Miejsce	Firma	Miejsce	Firma
1	Google	1	IKEA	1	Microsoft
2	Novo Nordisk	2	Alior Bank	2	EMC Computer Systems
3	Alior Bank	3	Leroy Merlin	3	SC Johnson
4	Sabre Polska	4	BMS	4	Novartis Poland Pharma
5	Eli Lilly Polska	5	Instytut Nafty i Gazu	5	Hitachi Data Systems
6	SKOK Ubezpieczenia	6	Microsoft	6	Hilti
7	Hestia	7	SC Johnson	7	Eli Lilly Polska
8	GSK	8	Medtronic Poland	8	Amgen
9	Oriflame	9	LK Dr Irena Eris	9	Ochnik
10	Instytut Nafty i Gazu	10	Novartis Poland Pharma (Sandoz)	10	Baxter

Źródło: Great Place To Work © Institute

Inwestycje

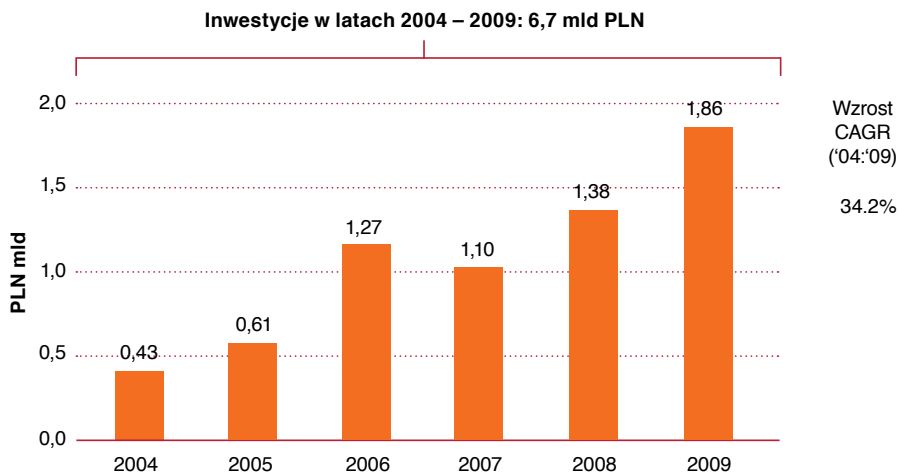
Nasze szacunki bazujące na danych z GUS oraz ankietowanych firm pokazują, że branża farmaceutyczna w Polsce zainwestowała łącznie ok. 6,7 mld PLN w ciągu ostatnich sześciu lat (2004 – 2009).

Dziesięć najbardziej aktywnych firm sfinansowało blisko 40% łącznej wartości inwestycji w Polsce.

- Wartość nakładów kapitałowych podjętych przez firmy prowadzące działalność produkcyjną w Polsce stanowi największą część inwestycji i była głównie przeznaczona na stworzenie linii produkcyjnych lub ich modernizację.
- Niemniej, pozostałe firmy także przyczyniają się do rozwoju infrastruktury przemysłowej w Polsce poprzez, np. budowę centrów usługowych, centrów logistyczno dystrybucyjnych czy magazynów.
- Dziesięć najbardziej aktywnych firm przeznaczyło na inwestycje ok. 2,8 mld PLN, co stanowiło ok. 40% łącznej wartości projektów branży farmaceutycznej sfinansowanych w latach 2004 – 2009.
- Spośród tych dziesięciu firm, pięć to firmy innowacyjne. Zainwestowały one ok. 1,6 mld PLN, czyli blisko 60% wartości inwestycji sfinansowanych przez 10 głównych firm.

Od 2004 roku branża farmaceutyczna sfinansowała w Polsce inwestycje warte blisko 6,7 mld PLN

Inwestycje długoterminowe sfinansowane przez sektor farmaceutyczny

Nota: CAGR – Średnioroczna stopa wzrostu

Źródło: GUS, Analiza PwC

„Nie spodziewałbym się zupełnie nowych inwestycji tworzonych przez firmy, które nie posiadają jeszcze zakładów produkcyjnych w Polsce. Jednak ci, którzy już uruchomili produkcję w Polsce, mogą rozwijać produkcję poprzez budowę nowych linii produkcyjnych, czy też poprzez fuzje lub przejęcia oraz modernizację nabytych fabryk.”

Firma farmaceutyczna, Polska

Firmy innowacyjne są bardzo aktywne w obszarze nowych inwestycji

Firmy innowacyjne posiadają siedem fabryk leków w Polsce. Zatrudnienie w nich znajduje blisko 13% ich wszystkich pracowników. Polskie leki trafiają na 80 rynków na całym świecie, a wartość ich eksportu w 2010 roku wyniosła ok. 3,6 mld PLN

Działalność produkcyjna

Innowacyjne firmy farmaceutyczne konsekwentnie rozwijają swoją działalność gospodarczą w Polsce, również przenosząc do naszego kraju swoją działalność produkcyjną.

- Obecnie posiadają siedem zakładów produkcyjnych, zlokalizowanych w całej Polsce. Dwa z nich umiejscowione są na ziemi łódzkiej, kolejne znajdują się w Wielkopolsce, na Mazowszu oraz na Podkarpaciu.
- Są wśród nich zarówno nowo powstałe zakłady produkcyjne, jak i te przejęte od innych podmiotów, oraz zakupione w procesie prywatyzacji polskiego sektora farmaceutycznego.
- Pierwszy zakład produkcyjny w Polsce został zakupiony w 1998 roku, a ostatni w roku 2010.
- Prywatyzacja jednego z zakładów farmaceutycznych stanowiła jedną z największych transakcji kapitałowych okresu transformacji. Jej wartość wyniosła ponad 400 mln USD, a proces został pozytywnie oceniony przez Najwyższą Izbę Kontroli.

W Polsce firmy innowacyjne wytwarzają ok. 430 produktów. Rocznie produkują ok. 200 mln opakowań. Główne postacie produkcji to suche formy, maści, kremy oraz kapsułki.

Rozwój produkcji jest w dużej mierze uzależniony od przenoszenia wytwarzania leków z innych krajów do Polski. Wiąże się to z kolejnymi inwestycjami. Tylko w roku 2010 innowacyjny przemysł zainwestował niemal 120 mln PLN w rozwój i modernizację swoich zakładów produkcyjnych.

W zależności od portfela produkowanych leków, struktura rynków docelowych, na które trafiają leki wytwarzane w Polsce, różni się. Leki pochodzące z globalnego, korporacyjnego portfolio trafiają w znacznej większości na eksport.

Wartość eksportu wyniosła ok. 3,6 mld PLN w 2010 roku, co stanowi 34% całkowitej sprzedaży innowacyjnego przemysłu farmaceutycznego w Polsce. Polskie leki trafiają na ponad 80 rynków na całym świecie.

- Największą część swojej produkcji na eksport przeznaczają fabryka leków grupy Novartis w Strykowie. Za granicę trafia ponad 90% produktów wytworzonych w tym zakładzie.
- Największym eksporterem jest poznańska fabryka leków GlaxoSmithKline. Wartość leków sprzedanych za granicę w 2010 roku wyniosła 3,4 mld PLN.
- Rzeszowski zakład produkcyjny Grupy Sanofi dostarcza natomiast 37% swojej produkcji na rynki zagraniczne.

Jak już wspomniano, dzięki produkcji leków w Polsce firmy innowacyjne tworzą nowe miejsca pracy i stają się istotnym pracodawcą w regionach, gdzie zlokalizowane są ich fabryki leków. W fabrykach leków firm innowacyjnych pracuje obecnie blisko 1400 osób, co stanowi około 13% pracowników zatrudnionych w innowacyjnych firmach farmaceutycznych.

Opinie przedstawicieli branży sugerują, że władze na szczeblu centralnym powinny stwarzać więcej zachęt, aby przyciągnąć kolejne inwestycje do Polski.

- *„Wraz z postępującą globalizacją, położenie geograficzne jest coraz mniej istotnym czynnikiem w podejmowaniu decyzji o tym, gdzie umiejscowić nowe inwestycje. Polska posiada wiele innych zalet, na których powinna budować swoją atrakcyjność inwestycyjną, ale przede wszystkim powinna wsłuchiwać się w potrzeby potencjalnych inwestorów.”*
Firma farmaceutyczna, Polska
- *„Władze powinny traktować obecnych inwestorów na równi z potencjalnymi. Wiele okazji do przyciągnięcia inwestycji jest marnowanych, ponieważ inwestorzy nie widzą wystarczająco dużego zainteresowania ich projektami ze strony władz centralnych. Z kolei władze lokalne wykazują często duże wsparcie i zaangażowanie w proponowane przedsięwzięcia.”*
Firma farmaceutyczna, Polska

Centra usług profesjonalnych / Centra usług wspólnych

Oprócz działalności produkcyjnej, szereg firm umiejscowiło w Polsce centra usług profesjonalnych oraz centra usług wspólnych. Często takie jednostki są odpowiedzialne za świadczenie usług oddziałom zlokalizowanym w wielu krajach świata.

- Poza dodatkowymi inwestycjami w wymienione ośrodki oraz tworzeniem miejsc pracy, firmy te przyczyniają się także do napływu nowych rozwiązań technologicznych do Polski.
- *„Fakt, że nasze globalne centrum IT, obsługujące ponad 100 rynków i oferujące ponad 200 miejsc pracy, jest zlokalizowane w Polsce stwarza wiele możliwości zatrudnionemu personelowi m.in. może rozwijać swoje umiejętności techniczne, zapoznać się z międzynarodowymi standardami implementacji systemów, itp.”*
Firma farmaceutyczna, Polska

Na stronie [28] znajdują się przykłady centrów zlokalizowanych w Polsce, które przetwarzają dane działalności B&R oraz świadczą usługi w obszarze IT, działalności badawczo-rozwojowej oraz innych usług.

Kolejna fala inwestycji może być oczekiwana pod warunkiem wprowadzenia szerszego spektrum zachęt

Innowacyjne firmy farmaceutyczne zasiliły budżet państwa kwotą ok. 0,6 mld PLN w formie podatków oraz innych opłat

Wpływy do budżetu państwa

Branża farmaceutyczna znacząco zasila budżet państwa wpływami z podatków oraz różnego rodzaju opłat, zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio poprzez swoich pracowników, firmy współpracujące, itd.

Wyniki ankiety PwC pokazują, że cała branża farmaceutyczna zasiliła budżet państwa kwotą ok. 1,0 mld PLN. Innowacyjne firmy pokryły blisko 60% tej kwoty.

Innowacyjne przedsiębiorstwa farmaceutyczne poprzez swoją działalność B&R oraz zlecane badania kliniczne dodatkowo stymulują wpływy do budżetu państwa.

Szacujemy, że rynek badań klinicznych w Polsce zasila co roku budżet państwa kwotą ok. 240 mln PLN (Raport PwC: „Badania kliniczne w Polsce – Główne wyzwania”, Listopad 2010). Warto podkreślić, iż wpływy te są generowane głównie dzięki sponsorom badań klinicznych, tj. innowacyjnym firmom farmaceutycznym. Ich wkład do budżetu państwa został przedstawiony w poniższej tabeli.

Wpływy do budżetu państwa w 2010 roku

	Branża łącznie	Firmy innowacyjne
Podatek dochodowy (CIT, PIT)	~0,50 mld PLN	~0,30 mld PLN
VAT	~0,40 mld PLN	~0,25 mld PLN
Pozostałe podatki (np. od nieruchomości, cto, akcyza, itp.)	~0,03 mld PLN	~0,02 mld PLN
Opłaty urzędowe (np. opłaty do Urzędu Rejestracji Leków)	~0,05 mld PLN	~0,03 mld PLN
EFEKT BEZPOŚREDNI ŁĄCZNIE	~1,0 mld PLN	~0,6 mld PLN
+ Składki na ubezpieczenia społeczne (ZUS)	~0,4 mld PLN	~0,2 mld PLN
+ Pozostałe podatki (dodatkowe wpływy z PIT, podatki płacone przez dostawców dóbr i usług oraz konsumentów, itd.)		

Nota: Do obliczenia wpływów do budżetu państwa użyto wartości podatków i opłat firm innowacyjnych obejmujących całość ich działalności (w tym związanych z lekami innowacyjnymi, generycznymi oraz OTC)
Źródło: GUS, Ankieta PwC

Oszczędności kosztów alternatywnych dla Ministerstwa Zdrowia i NFZ

Firmy farmaceutyczne generują potencjalne oszczędności dla systemu opieki zdrowotnej. Zjawisko to wydaje się być szczególnie istotne, ponieważ polska służba zdrowia jest niedofinansowana.

Sektor farmaceutyczny wspiera służbę zdrowia w wielu obszarach. Najważniejszymi z nich są:

Programy profilaktyczne i badania przesiewowe:

Jakość usług diagnostycznych znacząco się poprawiła w ciągu ostatnich lat, niemniej nadal odbiegają one od poziomu bardziej zaawansowanych rynków.

- Specjalistyczne programy finansowane (w całości lub części) przez firmy farmaceutyczne dają określonym grupom pacjentów (np. grupie ryzyka zachorowania na daną chorobę) szansę na korzystanie z metod wczesnej diagnozy oraz bardziej efektywnego leczenia w przyszłości.
- Innowacyjne firmy farmaceutyczne wzięły udział w ok. 60 programach profilaktycznych w 2010 roku, których zasięg objął ok. 300 tys. pacjentów.
- Łączny koszt tych działań wyniósł ok. 30 mln PLN.

Źródło: Ankieta PwC

Działalność B&R:

Uczestnicy badań klinicznych, sponsorowanych przez innowacyjne firmy farmaceutyczne, otrzymują zwykle dostęp do terapii, które wykraczają poza standardowy zakres leczenia i są bardziej kosztowne.

- Przykład onkologii pokazuje, że leczenie ok. 4% pacjentów tego obszaru medycznego jest finansowane w ramach badań klinicznych, co odpowiada kwocie w wysokości 130 mln PLN oszczędności dla publicznej służby zdrowia. Standard takiego leczenia jest jednak o wiele wyższy niż terapii finansowanych standardowo przez NFZ. W efekcie rzeczywista wartość leczenia może być nawet około cztery razy wyższa, osiągając równowartość 15% budżetu NFZ przeznaczanego na onkologię.

Rozwój zawodowy pracowników medycznych:

Firmy farmaceutyczne włączają się w podwyższenie poziomu wiedzy i „know-how” personelu medycznego w Polsce poprzez organizację szkoleń oraz konferencji dla lekarzy, podczas których przyznawane są punkty edukacyjne przez samorząd lekarski.

„Wprowadzenie innowacji dla pacjentów w ochronie zdrowia wymaga współpracy na wielu płaszczyznach. Działalność B&R jest równie istotna jak i kolejne etapy tego procesu, tj. przekazywanie wiedzy o właściwościach nowych rozwiązań do środowiska związanego z systemem opieki zdrowotnej. Branża farmaceutyczna jest wiarygodnym partnerem dla instytucji rządowych oraz samorządów pracowników opieki zdrowotnej przy przekazywaniu tej wiedzy personelowi medycznemu.”

Firma farmaceutyczna, Polska

Poprzez swoją działalność w Polsce, innowacyjne firmy farmaceutyczne dostarczają dodatkowych oszczędności dla budżetu państwa

Działalność firm farmaceutycznych stymuluje działalność wielu podmiotów z innych sektorów gospodarki

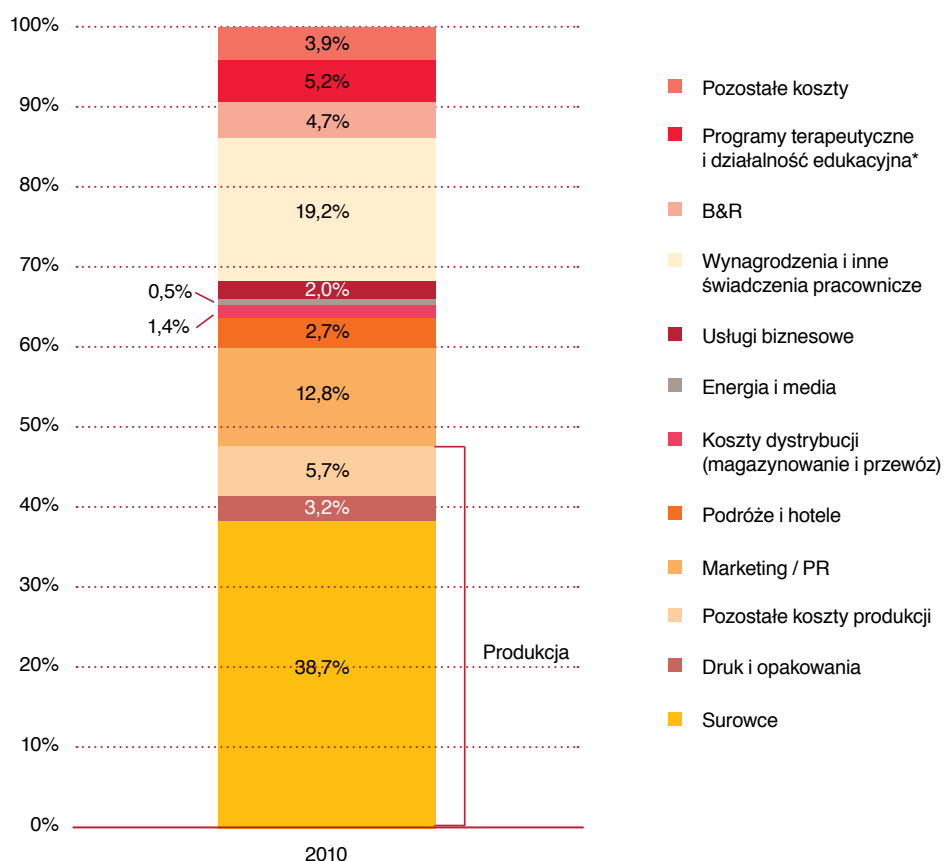
Tworzenie popytu na usługi firm z innych sektorów

Branża farmaceutyczna tworzy popyt na usługi dostarczane przez podmioty z innych sektorów gospodarki, stymulując tym samym potrzebę istnienia takich firm:

- Krajowi producenci dostarczają surowców firmom produkującym leki w Polsce.
- Firmy farmaceutyczne korzystają z szerokiej gamy usług dostarczanych przez krajowe firmy IT, firmy marketingowe, logistyczne i inne przedsiębiorstwa.
- Krajowe firmy CRO biorą udział w projektach badawczych dla dużych sponsorów międzynarodowych.

Zjawisko to dodatkowo stymuluje ogólnorynkowy trend związany z outsourcingiem usług pomocniczych.

Podział łącznych kosztów grupy innowacyjnych firm farmaceutycznych w Polsce

Nota: * zawiera wydatki na szkolenia lekarzy i pacjentów, programy profilaktyczne, działalność społecznej odpowiedzialności biznesu oraz udzielone rabaty

Wykres przedstawia zagregowaną strukturę kosztów innowacyjnych firm farmaceutycznych, pojedyncze firmy mogą prezentować inne struktury kosztów, w szczególności jeżeli nie prowadzą działalności produkcyjnej w Polsce

Źródło: Ankieta PwC

Rola w gospodarce

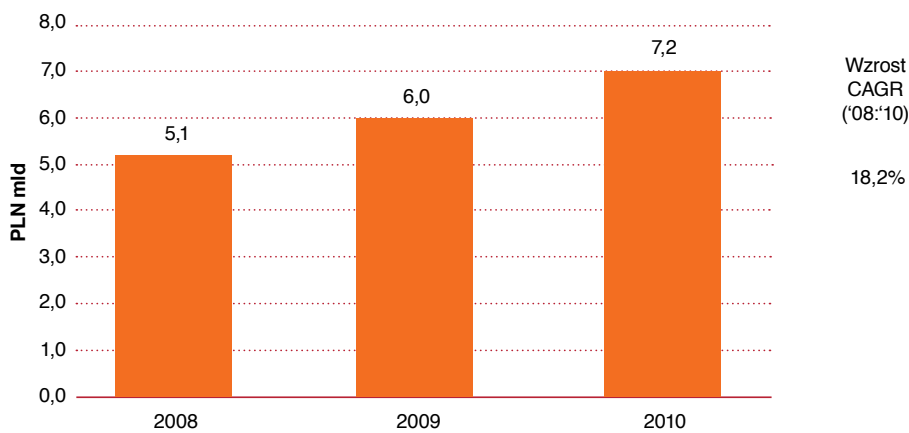
W 2010 roku innowacyjne firmy farmaceutyczne w Polsce poniosły nakłady na zakup produktów i usług o łącznej wartości ok. 7,2 mld PLN.

Firmy farmaceutyczne zawarły blisko 50 tys. umów na dostawę produktów i usług z pozostałymi podmiotami rynkowymi.

Blisko 95% spośród całkowitej liczby umów zostało podpisanych z firmami krajowymi.

W 2010 roku, firmy innowacyjne zawarły ok. 50 tys. umów z dostawcami różnych produktów i usług opiewających na łączną kwotę ok. 7,2 mld PLN

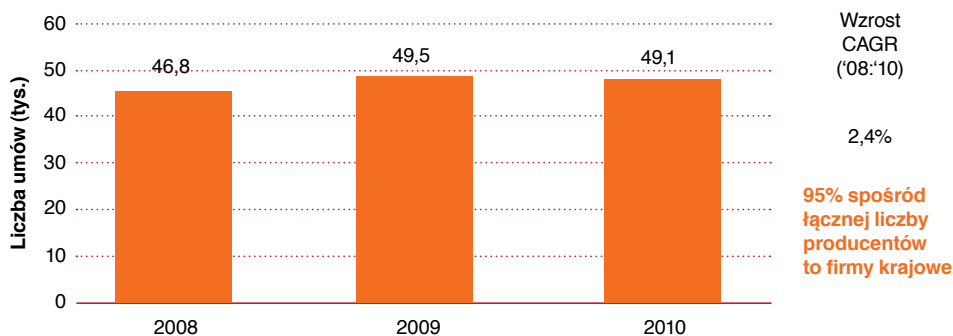
Wartość produktów i usług zakupionych przez innowacyjne firmy farmaceutyczne [PLN mld]

Nota: CAGR – Średnioroczna stopa wzrostu

Źródło: Ankieta PwC

Liczba umów na dostawę produktów i usług podpisana między innowacyjnymi firmami farmaceutycznymi a pozostałymi podmiotami na rynku [tys.]

Nota: CAGR – Średnioroczna stopa wzrostu

Źródło: Ankieta PwC

Szacujemy, że Polski rynek badań klinicznych był w 2010 roku wart ok. 920 mln PLN

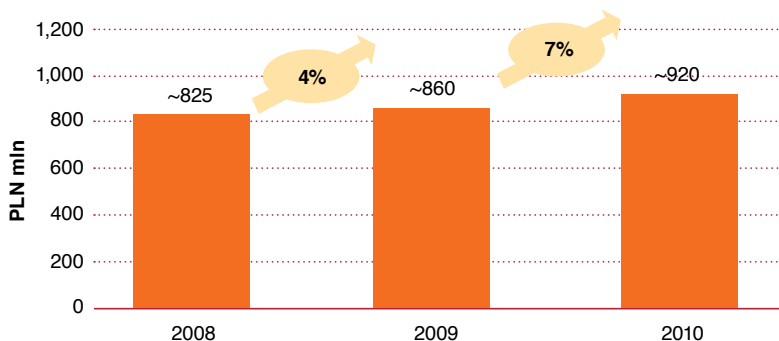
Działalność B&R / Badania kliniczne

Badania kliniczne stanowią oddzielny obszar w szeroko pojętej branży farmaceutycznej. Według szacunków PwC, wartość tego rynku w 2010 roku wyniosła ok. 920 mln PLN (Raport PwC: „Badania kliniczne w Polsce – Główne wyzwania”, Listopad 2010).

Innowacyjne firmy farmaceutyczne wpływają na rozwój światowej medycyny poprzez finansowanie badań klinicznych, a prowadzenie ich w Polsce przekłada się na rozwój gospodarczy kraju.

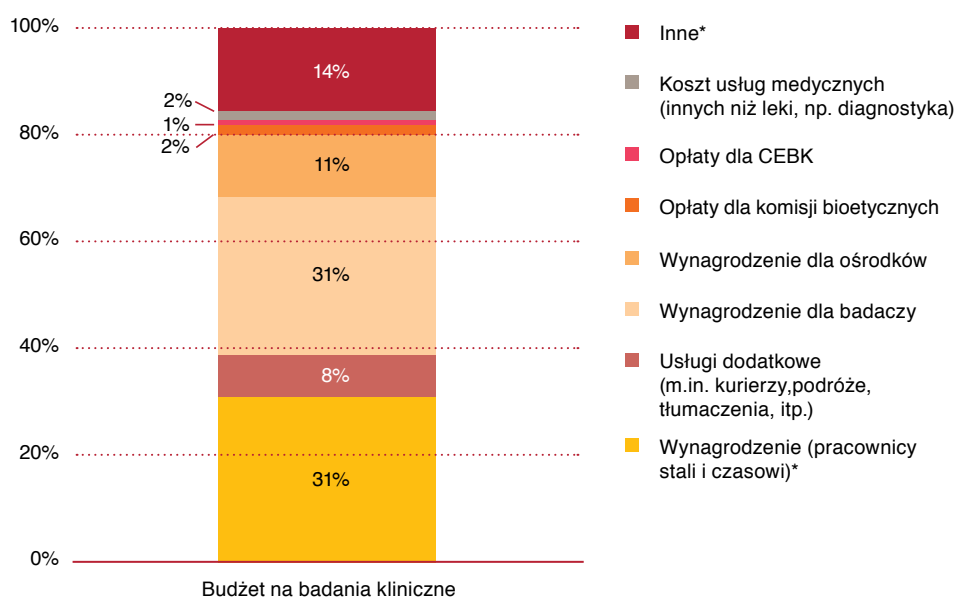
Niezależnie od tego, czy te wydatki ponoszone są bezpośrednio przez firmy farmaceutyczne, czy też przez firmy CRO, wpływy z prowadzenia badań klinicznych zasilają bezpośrednio polską gospodarkę.

Szacowana wielkość rynku badań klinicznych w Polsce

Nota: Wielkość rynku w rozumieniu całkowitych nakładów na badania kliniczne
Źródło: Raport PwC: „Badania kliniczne w Polsce – Główne wyzwania”, (Listopad 2010)

Szacowany podział nakładów na badania kliniczne

Nota: *Inne zawierają wydatki niesklasyfikowane, wymienione przez respondentów
Źródło: Raport PwC: „Badania kliniczne w Polsce – Główne wyzwania”, (Listopad 2010)

Badania kliniczne przynoszą gospodarce wiele korzyści, zarówno wymiernych, jak i niewymiernych. Wśród najważniejszych z nich znajdują się:

Korzyści wymierne

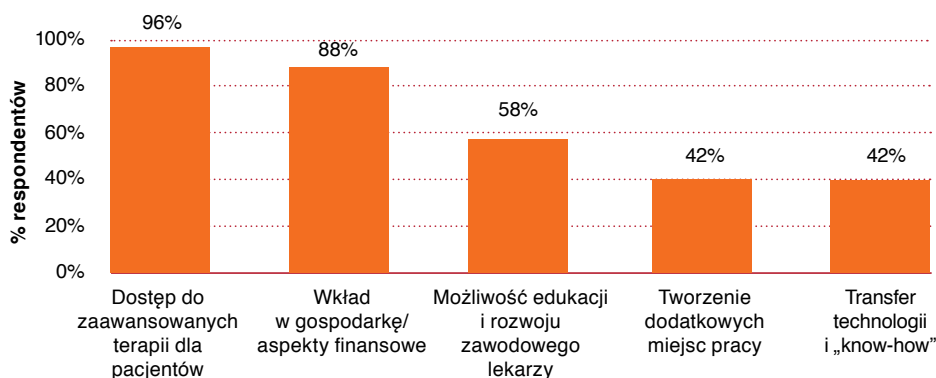
Wpływy do budżetu państwa

- Według szacunków PwC, suma bezpośrednich wpływów do budżetu państwa wynosi ponad 220 mln PLN, licząc tylko podatki bezpośrednio płacone przez sponsorów i firmy CRO (podatek dochodowy od osób prywatnych (CIT), podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT), podatek od towarów i usług (VAT) oraz inne podatki).
- Dodatkowo, budżet państwa korzysta z opłat w kwocie ok. 20 mln PLN na rzecz CEBK oraz komisji bioetycznych.
- Te wartości nie zawierają innych podatków płaconych przez różne grupy podmiotów uczestniczących lub wspierających badania (tj. składki PIT płacone przez badaczy, podatki wynikające ze zwiększonej w ostatecznym rozrachunku sprzedaży dóbr konsumpcyjnych, itp.).

Oszczędności kosztów alternatywnych

- Badania kliniczne przynoszą NFZ oszczędności kosztów alternatywnych, ponieważ swoim zakresem obejmują dużą liczbę pacjentów i są finansowane przez sponsorów, a nie ze środków publicznych.
- Na przykład, dzięki badaniom klinicznym z obszaru onkologii, w której bierze udział około jedna trzecia wszystkich uczestników badań klinicznych w Polsce, w 2009 roku NFZ zaoszczędził ok. 130 mln PLN.
- Ponieważ jakość leczenia, które uzyskuje pacjent podczas badania klinicznego, jest zazwyczaj znacznie wyższa niż standardowo, faktyczna wartość świadczeń zapewnionych dzięki badaniom może wynosić nawet 0,5 mld PLN. Jest to znacząca kwota, mając na uwadze, że budżet NFZ na onkologię w 2009 roku wyniósł ok. 3,4 mld PLN.

Ankieta PwC: „Jakie są największe korzyści płynące z prowadzenia badań klinicznych?”

Nota: Ze względu na możliwość wielu odpowiedzi, wyniki nie sumują się do 100%

Źródło: Raport PwC: „Badania kliniczne w Polsce – Główne wyzwania”, (Listopad 2010)

Prowadzenie badań klinicznych przynosi korzyści w formie wpływów do budżetu państwa, a także oszczędności kosztów alternatywnych dla systemu opieki zdrowia

Prowadzenie badań przyczynia się także do ułatwienia dostępu do lepszej jakości standardów leczenia dla pacjentów oraz transferu wiedzy i „know-how” do szerokiej społeczności medycznej

Korzyści niewymierne

Dostęp pacjentów do terapii o wyższym standardzie

- Różnica w metodach leczenia między Polską a Europą Zachodnią wynika z faktu, że system opieki zdrowotnej w Polsce ciągle pozostaje niedofinansowany.
- Uczestnictwo w badaniu klinicznym zapewnia dostęp do bardzo kosztownych lub jeszcze niedostępnych terapii w Polsce.
- Dają one także możliwość dostępu do wyższego poziomu leczenia oraz darmowych i bardziej nowoczesnych leków.

„Know-how”

- Badania kliniczne zakładają jednolite i standardowe metody ich prowadzenia, zbierania danych oraz raportowania. Zdobyte dzięki temu umiejętności mogą być później wykorzystane w dalszej pracy, co powinno procentować podniesieniem standardów w całej służbie zdrowia.
- Z osiągnięć tych badań i nowej wiedzy może skorzystać krajowy personel medyczny, łącznie z lekarzami, ich asystentami, pielęgniarkami oraz personelem pomocniczym.
- W celu koordynacji badań klinicznych pomiędzy ośrodkami w różnych krajach, podmioty prowadzące badania bardzo często zapewniają wsparcie w decyzjach diagnostycznych. Jest to istotne wsparcie dla lekarzy, które dodatkowo usprawnia wymianę wiedzy i doświadczenia.

Możliwości rozwoju naukowego dla badaczy

- Polscy lekarze są bardziej skłonni do uczestnictwa w badaniach klinicznych od lekarzy z bardziej rozwiniętych rynków, ponieważ różnica między wynagrodzeniem podstawowym w służbie zdrowia a płacą w ośrodkach badań klinicznych jest w Polsce dużo większa.
- Opisane korzyści finansowe motywują lekarzy do pozostania w Polsce, co jest dość istotną kwestią, biorąc pod uwagę migracje lekarzy za granicę w ostatnich latach.
- Udział w badaniach klinicznych ułatwia lekarzom możliwość zaangażowania się w pracę naukową, publikowania swoich artykułów w międzynarodowych czasopismach medycznych, korzystając jednocześnie ze środków pochodzących od sponsorów badań klinicznych. Jednakże ten czynnik może wkrótce stracić na znaczeniu ze względu na pogarszający się klimat wokół badań klinicznych w Polsce.

Głównymi barierami jest niewystarczająca przejrzystość zasad oraz wady procesu administracyjnego

Główne bariery dla rozwoju rynku badań klinicznych

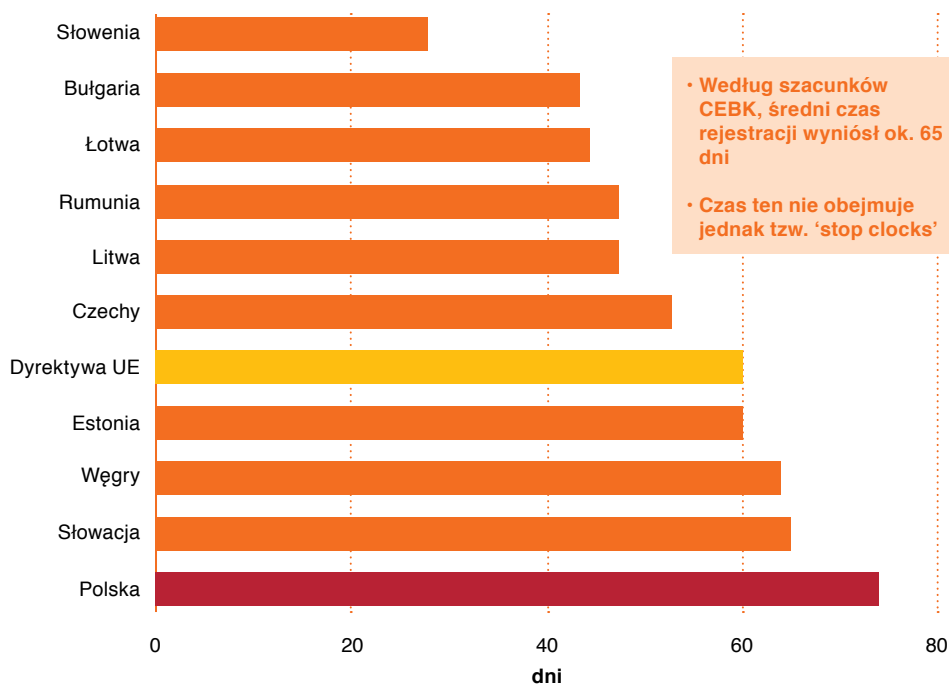
Wady procesu administracyjnego / niewystarczająca przejrzystość przepisów

- Podmioty działające na rynku podkreślają potrzebę przejrzystości w zakresie przepisów prawnych związanych z badaniami klinicznymi i ich egzekwowaniem.
- Nachodzenie na siebie kompetencji różnych organów regulacyjnych, które zajmują się kwestiami poza obszarami, do których są powołane, np. niejasny podział kompetencji między komisjami bioetycznymi a CEBK.
- Powolne wdrażanie dyrektyw unijnych, np. w odniesieniu do maksymalnego okresu rejestracji badania klinicznego, a także niechęci do wprowadzenia harmonizacji procedur CTFG/VHP, inicjatywy, która ma na celu standaryzację i regularną wymianę informacji między krajowymi organami odpowiedzialnymi za regulacje badań klinicznych (tzw. National Competent Authority, NCA).
- Niejasne zasady finansowania, np. brak porozumienia między sponsorami a NFZ dotyczącego tego, kto powinien ponieść koszt leczenia pacjentów.

Długi okres rejestracji

- Długi czas rejestracji jest najistotniejszą barierą rozwoju badań klinicznych. Polskę cechuje jeden z najdłuższych średnich czasów rejestracji nowego badania w Europie.
- Ze względu na wydłużony proces rejestracji, wiele badań klinicznych, które mogłyby się odbyć w Polsce, są prowadzone w innych krajach regionu CEE lub Europy Zachodniej. Szacuje się, że Polska mogłaby przyciągnąć ok. 20% – 30% więcej badań klinicznych, jeżeli czas rejestracji uległby skróceniu.

Średni czas rejestracji badania

Źródło: Raport PwC: "Badania kliniczne w Polsce – Główne wyzwania", (Listopad 2010)

Problemy z zarządzaniem wewnątrz ośrodka prowadzącego badania oraz niedostateczna wymiana informacji tworzą dodatkowe bariery

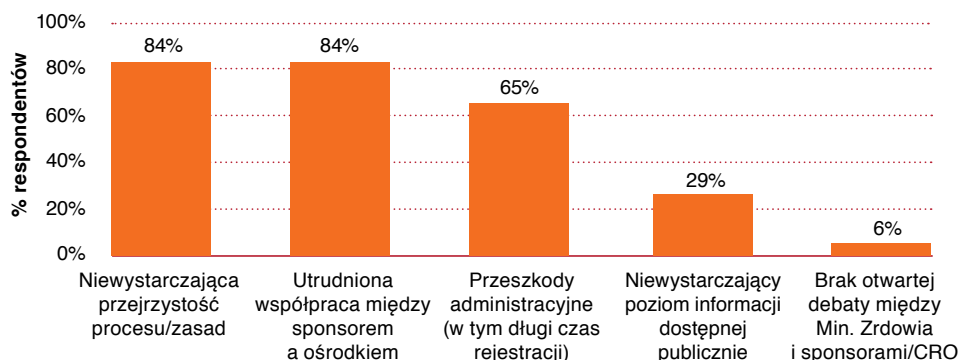
Zarządzanie wewnątrz ośrodka prowadzącego badania

- Sponsorzy przyznają, że procedury administracyjne są szybsze w przypadku współpracy z prywatnymi zakładami opieki zdrowotnej.
- Trudności w zawieraniu umów z ośrodkami badawczymi są istotną przeszkodą.
- Brak standardów w negocjacjach między sponsorem, ośrodkiem i badaczem może prowadzić do opóźnień w całym procesie.
- Brak dedykowanych jednostek odpowiedzialnych za koordynację procesów administracyjnych w zakresie badań klinicznych utrudnia komunikację dotyczącą rozpoczęcia i prowadzenia badań.

Niedostateczna wymiana informacji

- Zakres powszechnie dostępnych informacji na temat badań klinicznych wydaje się być ograniczony.
- Opisane zjawisko może prowadzić do ograniczonego dostępu do badań z punktu widzenia potencjalnego uczestnika.

Ankieta PwC: „Jakie są największe przeszkody w prowadzeniu badań klinicznych w Polsce?”

Nota: Ze względu na możliwość wielu odpowiedzi, wyniki nie sumują się do 100%

Źródło: Raport PwC: „Badania kliniczne w Polsce – Główne wyzwania”, (Listopad 2010)

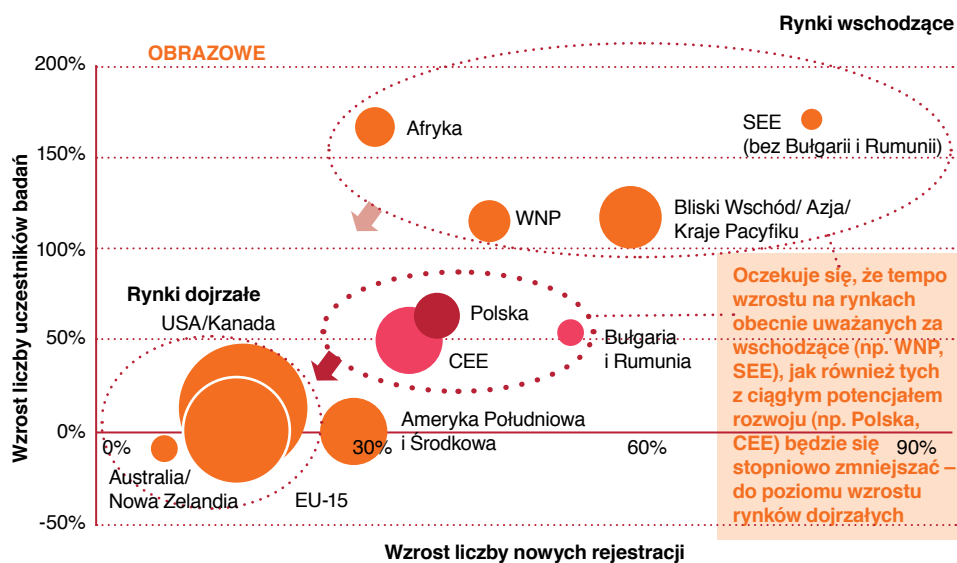
Globalny rynek badań klinicznych ma tendencję przesuwania się na wschód, do regionów rozwijających się. Głównym motorem tego trendu są niższe koszty oraz łatwiejsza rekrutacja pacjentów. W związku z tym można oczekiwać, że tempo wzrostu rynku w Polsce i całym regionie będzie spadać i zbliżyć się do tempa wzrostu, np. USA i Europy Zachodniej. Proces ten związany jest z dojrzewaniem rynku.

Aktualnie, regionami charakteryzującymi się wysokim wzrostem są kraje azjatyckie, kraje WNP oraz region Bliskiego Wschodu. Wydaje się jednak, że tak wysoka stopa wzrostu wynika głównie z niskich wartości początkowych i nie musi być trwała w długim okresie, ponieważ sponsorzy szukają krajów, gdzie otoczenie badań klinicznych jest bardziej przewidywalne (np. bardziej rygorystyczne zasady ochrony patentowej oraz przyjazne i stabilne ramy prawne).

Jako że czynniki motywujące do udziału w badaniach klinicznych słabną wraz z dojrzewaniem rynku, kraje rozwinięte podjęły szereg działań, aby utrzymać pozytywny wzrost i utrzymać liczbę prowadzonych badań u siebie. Działania te obejmują ułatwienia administracyjne, krótszy czas rejestracji i przejrzyste normy zawierania umów. Polska i inne kraje regionu muszą rozważyć wdrożenie podobnych inicjatyw, jeżeli chcą skutecznie rywalizować z szybciej rozwijającymi się rynkami.

Aby utrzymać konkurencyjne tempo wzrostu Polska powinna uruchomić kilka inicjatyw, tak jak miało to miejsce w krajach bardziej rozwiniętych

Badania kliniczne* zgłoszone i zatwierdzone w EMA

Nota: *Analiza poglądowa na bazie wybranej próbki badań klinicznych typu „pivotal”, a zatem głównie fazy III, zgłoszonych we wnioskach (MMA) i zatwierdzonych w Europejskiej Agencji Leków (EMA); wielkość kuli oznacza średnią roczną liczbę uczestników badań między 2005 – 2008

Źródło: EMA

Jednym z kluczowych obszarów wpływu firm innowacyjnych jest stymulowanie transferu wiedzy oraz „know-how”

Edukacja lekarzy / Transfer „know-how”

Poprzez organizację i/lub udział w wielu inicjatywach naukowych, firmy farmaceutyczne stwarzają personelowi medycznemu szereg możliwości rozwoju zawodowego.

- Działania te polegają na pomocy organizacyjnej i finansowej dla lekarzy, aby mogli doskonalić swoje umiejętności. W tym celu organizowane są konferencje, seminaria, panele eksperckie oraz warsztaty na różne tematy obejmujące m.in. dobre praktyki kliniczne, statystyki medyczne, itp.

Firmy farmaceutyczne umożliwiają także szkolenie dla lekarzy na temat stosowania zaawansowanych metod leczenia.

- *„Nasza firma, na przykład stara się zapraszać znanych i szanowanych na arenie międzynarodowej profesorów, specjalizujących się w leczeniu rzadkich chorób, którzy prowadzą wykłady dla lekarzy dzieląc się jednocześnie swoim doświadczeniem. W tym roku przeprowadzimy takie szkolenia dla około 500 diabetologów.”*

Firma farmaceutyczna, Polska

Poza szkoleniami dla lekarzy, firmy innowacyjne angażują się w wiele innych przedsięwzięć mających na celu poszerzenie wiedzy lekarzy specjalistów oraz pozostałego personelu medycznego.

- Przykładami takich inicjatyw są: wydawanie publikacji dla specjalistów w danych dziedzinach medycznych, dostarczanie materiałów (zarówno krajowych, jak i międzynarodowych) omawiających ostatnie odkrycia oraz technologie medyczne, itp.
- *„Każdego roku prowadzimy kursy dla pielęgniarek i położnych oraz angażujemy je w dzielenie się wiedzą, jak radzić sobie z cukrzycą. Tłumaczą one, jak żyć z chorobą, co jest szczególnie ważne dla pacjentów, u których zdiagnozowano chorobę niedawno.”*

Firma farmaceutyczna, Polska

Ponadto, innowacyjne firmy farmaceutyczne często współpracują z placówkami opieki zdrowotnej, np. szpitalami. Ta współpraca ułatwia rozwój centrów referencyjnych.

- *„Finansujemy granty i wspieramy lekarzy, którzy są zainteresowani przeprowadzeniem własnych projektów badawczo-rozwojowych, tzw. projektów zainicjowanych przez badaczy. Pozwala im to poszerzać swoją działalność naukową i w ten sposób kontynuować rozwój zawodowy.”*

Firma farmaceutyczna, Polska

- Należy podkreślić, że znaczna część tego typu działalności wspierającej wykracza poza specyfikę danego obszaru medycznego, w którym specjalizuje się dana firma.

Innowacyjne firmy są także istotnym źródłem wiedzy dla lekarzy

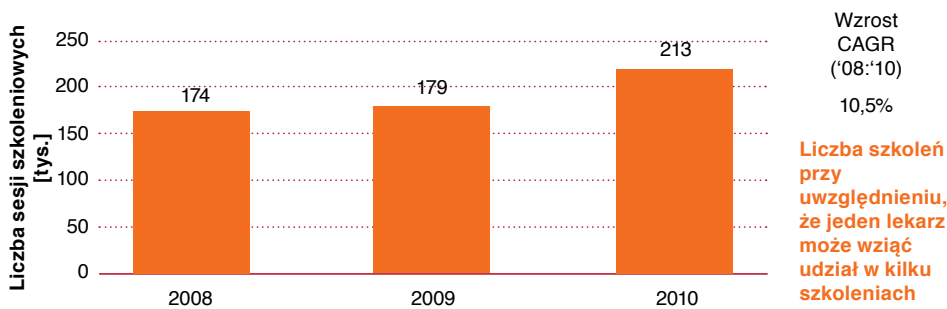
Według szacunków PwC, innowacyjne przedsiębiorstwa farmaceutyczne zorganizowały ok. 210 tys. szkoleń, konferencji oraz warsztatów dla lekarzy. Łączny koszt działalności rozwojowych wyniósł ok. 220 mln – 250 mln PLN w 2010 roku.

Wartym zauważenia jest fakt, iż na ok. 50% szkoleń lekarze otrzymują punkty edukacyjne przyznawane przez Naczelną Izbę Lekarską.

- W ten sposób, firmy farmaceutyczne wpływają na transfer wiedzy i „know-how” oraz generują dodatkowe oszczędności kosztów alternatywnych dla budżetu państwa.
- Mimo iż obowiązek szkolenia spoczywa na lekarzu, a nie na świadczeniodawcy, gdyby nie firmy farmaceutyczne, szkolenia, na których można uzyskać punkty edukacyjne, musiałyby być sfinansowane z innych środków (np. przez lekarzy).

Lekarze skorzystali z ponad 210 tys. sesji szkoleniowych oraz przedsięwzięć edukacyjnych zorganizowanych przez innowacyjne firmy farmaceutyczne

Liczba sesji szkoleniowych dla lekarzy* zorganizowana przez innowacyjne firmy farmaceutyczne

Nota: CAGR – Średnioroczna stopa wzrostu

*Jedna sesja szkoleniowa liczona jest jako uczestnictwo jednego lekarza w szkoleniu

- Łączny koszt szkoleń wyniósł ok. 220 mln – 250 mln PLN.
- Przeprowadzono ponad 210 tys. sesji szkoleniowych.
- Na blisko połowie szkoleń, uczestniczący lekarze otrzymali punkty edukacyjne przyznawane przez Naczelna Izbę Lekarską.

Źródło: Ankieta PwC

Firmy farmaceutyczne także wspierają i edukują pacjentów

Działalność w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu

Edukacja zdrowotna w społeczeństwie

Edukacja zdrowotna okazuje się być bardzo istotnym obszarem działalności.

- Popularność profilaktyki zdrowotnej jest w Polsce bardzo niska.
- *„W 2007 roku, NFZ wysłał 2,7 mln zaproszeń na badania mammograficzne. Zaledwie 23,5% zaproszonych kobiet skorzystało z możliwości przeprowadzenia badania!”
Rynek Zdrowia, 20 Grudnia 2010 r.*
- Firmy farmaceutyczne są partnerami wielu kampanii dotyczących badań diagnostycznych i przesiewowych, np. kampanii dotyczących badań na nadciśnienie tętnicze, badań mammograficznych dla kobiet w określonym wieku, itp.
- Przykładowo, firmy farmaceutyczne razem z ośrodkami opieki zdrowotnej (szpitalami, przychodniami, itp.) organizują „Białe Soboty/Niedziele”, społeczne kampanie, które mają na celu umożliwienie skorzystania z darmowych porad u lekarzy specjalistów z wielu obszarów medycznych.
- W ten sposób firmy farmaceutyczne wspierają władze publiczne, które ustawowo są odpowiedzialne za poprawę diagnostyki.
- Firmy farmaceutyczne, wspólnie z innymi podmiotami, opracowują i wdrażają szereg edukacyjnych kampanii zdrowotnych. Większość przedsięwzięć realizowana jest wspólnie ze środowiskiem medycznym, stowarzyszeniami pacjentów, organizacjami publicznymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Ponadto, niektóre firmy organizują warsztaty dla wybranych grup pacjentów, wydają publikacje skierowane do pacjentów, prowadzą portale internetowe zawierające treści edukacyjne dla osób cierpiących na poszczególne choroby, itp.

- *„Co jakiś czas publikujemy nową edycję podręcznika z zestawem ćwiczeń dla osób cierpiących na chorobę Alzheimera oraz wskazówki dla osób opiekujących się nimi. Głównym założeniem jest dostarczenie opiekunom rad i wskazówek, jak pomóc pacjentom ćwiczyć pamięć. Wyniki potwierdzają, że stan pacjentów, którzy poddają się opisanym ćwiczeniom znacząco się poprawia.”
Firma farmaceutyczna, Polska*

Działalność edukacyjna firm farmaceutycznych wspiera funkcjonowanie całego systemu opieki zdrowotnej.

- *„Wyedukowany pacjent jest w większym zakresie świadomy swojej choroby, ma rozeznanie w tematyce sposobów leczenia oraz rozpoznaje różne warianty terapii. Z punktu widzenia lekarza, relacja z takim pacjentem często daje większą szansę na skuteczne leczenie.”
Lekarz, Polska*

Dodatkowo, firmy farmaceutyczne wspierają stowarzyszenia pacjentów. Poza wsparciem finansowym, udzielają także szerszej pojętej pomocy, np. ułatwiają pacjentom dostęp do konferencji, pomagają w publikacji materiałów edukacyjnych, współorganizują przedsięwzięcia edukacyjne, itp.

Rola w gospodarce

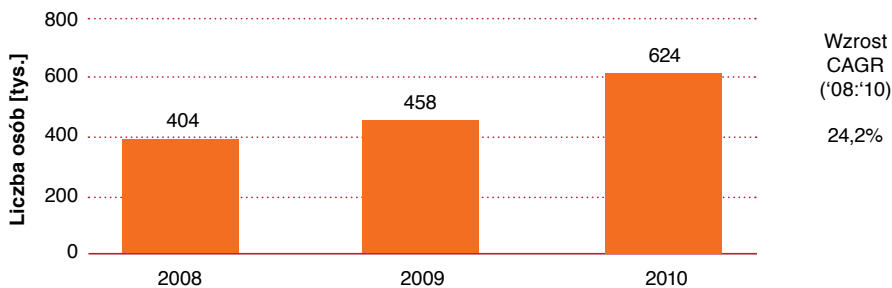
Z uwagi na bardzo szeroki zakres tego typu inicjatyw oraz wykorzystywanie różnych środków przekazu, trudno ocenić spektrum oddziaływania takich kampanii.

- Dokładna liczba beneficjentów jest trudna do oszacowania, ponieważ niektóre przedsięwzięcia, takie jak np. kampanie internetowe, publikacje online, itp. są powszechnie dostępne i nie ma wiarygodnych danych monitorujących liczbę osób, które na danej inicjatywie skorzystały.

Niemniej, według naszych szacunków, ok. 620 tys. pacjentów skorzystało z różnego rodzaju działań edukacyjnych oferowanych przez innowacyjne firmy farmaceutyczne.

Według szacunków, w 2010 roku ok. 620 tys. osób skorzystało z różnego rodzaju kampanii edukacyjnych

Liczba osób, które skorzystały ze szkoleń i kampanii edukacyjnych zorganizowanych przez innowacyjne firmy farmaceutyczne

Nota: CAGR – Średnioroczna stopa wzrostu

- W 2010 roku innowacyjne firmy farmaceutyczne zorganizowały ok. 60 edukacyjnych kampanii zdrowotnych.
- Ok. 620 tys. osób skorzystało na uczestnictwie w tego typu kampaniach.
- Łączny koszt przeznaczony na wszystkie szkolenia innowacyjnych firm farmaceutycznych wyniósł w 2010 roku ok. 20 mln PLN.

Źródło: Ankieta PwC

Firmy farmaceutyczne aktywnie partycypują w wielu działaniach społecznej odpowiedzialności biznesu. Bardzo często działania te nie są bezpośrednio powiązane z ochroną zdrowia – fakt ten rozszerza grupę beneficjentów takich inicjatyw

Pozostała działalność społeczna

Poza działalnością związaną z medycyną i ochroną zdrowia, uczestnicy rynku farmaceutycznego angażują się także w liczne inicjatywy społeczne.

Działania te są często obliczone na pomoc społecznościom lokalnym, gdzie dana firma farmaceutyczna jest obecna, np. poprzez lokalizację zakładu produkcyjnego.

„Zauważamy, że firmy z naszej branży starają się stworzyć warunki do trwałego rozwoju, dzielić się wiedzą, angażować we wspólne przedsięwzięcia, a nie być jedynie źródłem finansowania.”

Firma farmaceutyczna, Polska

Zakres zaangażowania jest bardzo szeroki i zależy od inicjatywy danej firmy. Wybrane formy zaangażowania to:

- Sponsorowanie społeczności lokalnych (szkół, przedszkoli).
- Sponsorowanie fundacji charytatywnych.
- Sponsorowanie ośrodków społecznych (domów dziecka, osób ubogich, itp.).
- Promocja wśród polskich firm standardów społecznej odpowiedzialności biznesu oraz dobrych praktyk.
- Wolontariat pracowników przy wielu przedsięwzięciach (udział jako dawcy krwi i szpiku kostnego, działalność charytatywna, mentoring, szkolenia, itp.).
- Kampanie mające na celu promocje zachowania przyjaznego środowisku (np. spotkania w szkołach, kampanie recyklingowe, akcje sadzenia lasów, itp.).
- Pomoc społecznościom dotkniętym przez klęski żywiołowe (np. mieszkańcy terenów dotkniętych przez powódź w Polsce).
- Pozostałe inicjatywy obejmujące, np. działalność edukacyjną oraz programy niezwiązane z ochroną zdrowia, wydarzenia kulturalne, sportowe, itp.

- Każdego roku, innowacyjne firmy farmaceutyczne angażują się w ok. 150 różnych przedsięwzięć społecznej odpowiedzialności biznesu.
- Mimo iż liczba bezpośrednich beneficjentów przekracza ok. 30 tys. uważamy, że łączna korzyść dla społeczeństwa jest znacznie większa. Ze względu na charakter działalności, efekty niektórych projektów są trudne do skwantyfikowania (np. promocja zachowań przyjaznych środowisku).

Źródło: Ankieta PwC

Organizacje branżowe

- Firmy farmaceutyczne angażują się w działania organizacji branżowych, w celu budowania porozumienia i jedności firm tego sektora. Wspólne stanowisko jest istotne, aby efektywnie współpracować z innymi podmiotami na rynku, w tym również z władzami państwowymi.
- Współpraca polega między innymi na:
  - Członkostwie w wielu organizacjach branżowych.
  - Publikacji raportów i analiz prezentujących wspólne stanowisko.
  - Dialogu z władzami na temat kwestii związanych z ochroną zdrowia, itp.
- Każda innowacyjna firma farmaceutyczna angażuje się średnio w 5 działań wspierających budowanie porozumienia branżowego.

Źródło: Ankieta PwC

Dzięki zaangażowaniu w prace organizacji branżowych, firmy farmaceutyczne przyczyniają się do tworzenia szerszych możliwości dialogu pomiędzy zaangażowanymi stronami

---

Rozdział 4

Otoczenie rynkowe i prognozy na przyszłość

Wpływ sektora farmaceutycznego może się jeszcze zwiększyć...

Wpływ branży farmaceutycznej na polski PKB stale się zwiększał na przestrzeni ostatnich pięciu lat.

Wpływ innowacyjnych firm farmaceutycznych na wartość dodaną w Polsce wzrósł z 0,67% PKB w 2006 roku do 0,80% PKB w 2010 roku.

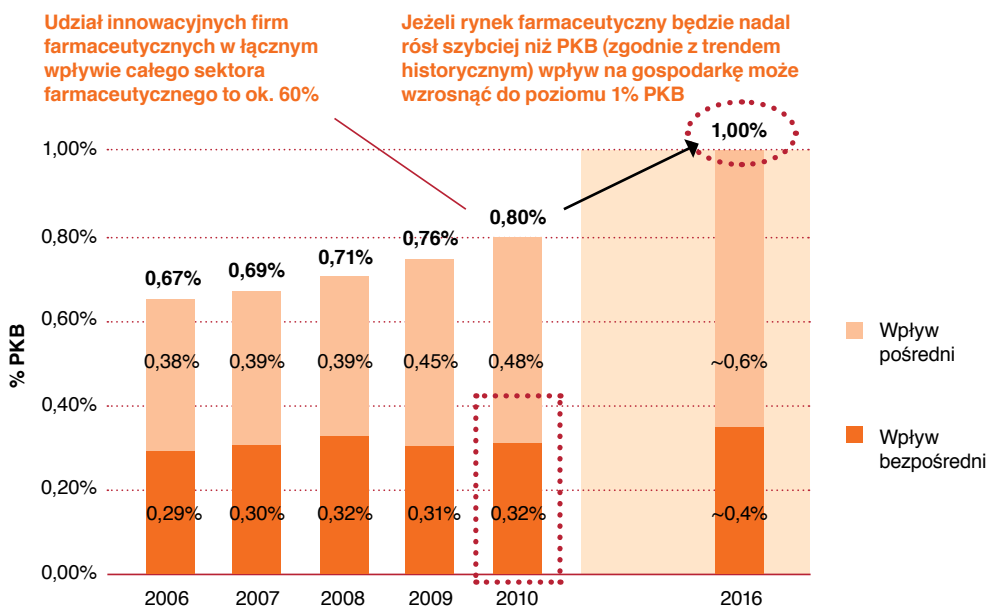
- Wzrost wpływu bezpośredniego niesie za sobą zwiększenie wynagrodzeń dla pracowników, a także rosnące wpływy podatkowe do Skarbu Państwa.
- Rosnący udział wpływu pośredniego wskazuje, iż pozostałe gałęzie gospodarki także zyskują dzięki wzmożonej działalności operacyjnej firm farmaceutycznych.

Zaprezentowane dane są dowodem, że rynek farmaceutyczny rozwijał się znacznie szybciej niż cała polska gospodarka. Oznacza to, iż firmy farmaceutyczne odgrywają coraz większe znaczenie w gospodarce i mają z roku na rok coraz większy wkład w tworzenie wartości dodanej w Polsce.

Według naszych szacunków, wpływ na tworzenie wartości dodanej przemysłu farmaceutycznego w Polsce ma szansę dalej rosnąć i może stanowić nawet ok. 1% PKB w przeciągu kolejnych pięciu lat. Kluczowym założeniem, aby zrealizować ten cel, jest jednak postępująca poprawa systemu opieki zdrowotnej w tym ułatwienie pacjentom dostępu do innowacji finansowanej ze środków publicznych.

Wpływ firm farmaceutycznych na polski PKB

...jednakże będzie to uwarunkowane rozwojem branży w przyszłości

Nota: Prognoza odzwierciedla oczekiwane poziomy wzrostu PKB oraz rynku farmaceutycznego i nie zawiera znaczących zmian w technologii, ani wpływu nowej ustawy refundacyjnej na kondycję sektora
Źródło: Analiza PwC na podstawie danych GUS

Otoczenie rynkowe i prognozy na przyszłość

Dalszy rozwój rynku wymaga stymulacji poprzez stworzenie przyjaznego klimatu biznesowego, napędzanego przez debatę pomiędzy wszystkimi uczestnikami rynku oraz długofalową wizję dotyczącą wsparcia rynku przez władze państwowe.

Polska wykazuje niższe wydatki na leki na osobę niż wiele innych krajów europejskich (obejmujących także kraje Europy Środkowo-Wschodniej takie jak Czechy, Węgry czy Słowacja). Tempo wzrostu rynku było jednak historycznie znacznie wyższe w Polsce niż w pozostałych krajach.

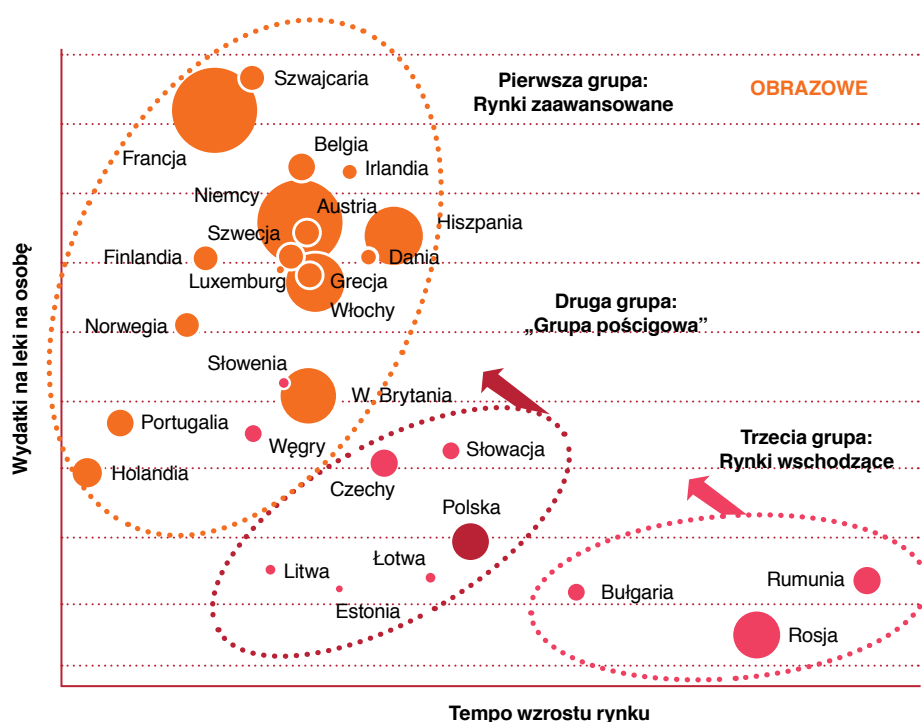
Można oczekiwać, że w długim terminie Polska będzie dążyć do modelu krajów bardziej zaawansowanych.

- „Faktycznie, polski rynek farmaceutyczny wykazuje znaczny potencjał do rozwoju, głównie ze względu na dużą liczbę mieszkańców oraz nadal niski poziom wydatków na leki na osobę.”

Firma farmaceutyczna, Polska

Mimo postępującej konwergencji Polski do krajów zaawansowanych, wydatki na leki na osobę w Polsce są nadal niższe niż w większości krajów europejskich

Rynki farmaceutyczne w Europie

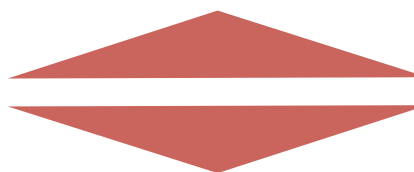
Nota: Analiza obrazowa; Wielkość kuli obrazuje wielkość rynku

Źródło: IMS, Analiza PwC

Pozytywny wpływ branży farmaceutycznej na polską gospodarkę ma szansę się zwiększyć...

Otoczenie rynku farmaceutycznego w Polsce

Szanse	
Rozmiar rynku	Znaczny potencjał do dalszego rozwoju z uwagi na relatywnie dużą liczbę mieszkańców Polska jest szóstym pod względem wielkości rynkiem farmaceutycznym w Europie
Zapewnienie standardów UE	Wdrożenie standardów UE wspomagające bliższe relacje biznesowe Polski z innymi rynkami UE Zwiększona przejrzystość procesów administracyjnych
Współpraca z władzami lokalnymi	Uczestnicy rynku przyznają, że mimo iż współpraca na szczeblu centralnym jest często ograniczona, stosunek władz lokalnych do przemysłu farmaceutycznego uległ znacznej poprawie na przestrzeni ostatnich lat

...jednakże, kilka przeszkód pozostaje, w szczególności w zakresie przychylności środowiska operacyjnego

Zagrożenia	
Brak długofalowej wizji związanej z polityką lekową	Komentarze uczestników rynku sugerują, że w porównaniu do bardziej rozwiniętych krajów, Polsce brakuje długofalowej wizji, jak powinna kształtować się polityka lekowa
Ograniczony dostęp do leków innowacyjnych	Ze względu na ograniczenia finansowe oraz związany z nimi długi proces uzyskania decyzji o refundacji, tylko nieliczne nowe leki innowacyjne są wprowadzane na polski rynek, w odróżnieniu od bardziej rozwiniętych krajów
Problemy administracyjne	Częste opóźnienia w działaniach instytucji publicznych Nieadekwatne przestrzeganie tzw. „miękkiego prawa” „Leki – duchy” pozostają nierozwiązanym problemem
Brak rzetelnej debaty	Niski poziom zaufania do sektora farmaceutycznego skutkujący ograniczoną możliwością prowadzenia dialogu z decydentami przez firmy z branży Niska jakość prowadzonych konsultacji dotyczących nowych propozycji legislacyjnych
Nowa ustawa o refundacji leków	Nowa ustawa postrzegana jest jako bardziej restrykcyjna i stąd może mieć negatywny wpływ na rozwój branży Istnieje ryzyko negatywnego wpływu na dostępność leków innowacyjnych dla pacjentów poprzez ograniczony dostęp do wybranych produktów oraz wzrost poziomu współpłacenia za nie pacjenta

Otoczenie rynkowe i prognozy na przyszłość

Ograniczony dostęp do innowacyjnych leków

Uzyskanie finansowania innowacyjnego leku ze środków publicznych jest dla pacjenta w Polsce znacznie trudniejsze niż w innych krajach Europy.

- Największym problemem pozostaje brak wystarczającego poziomu finansowania z budżetu refundacyjnego NFZ.

Bez przynajmniej częściowej refundacji, poziom współpłacenia pacjentów jest zbyt wysoki i tym samym dla większości społeczeństwa leki innowacyjne stają się nieosiągalne.

Ze względu na ograniczenia finansowe, proces podejmowania decyzji o umieszczeniu innowacyjnego leku na liście refundacyjnej jest bardzo długi i nieprzewidywalny.

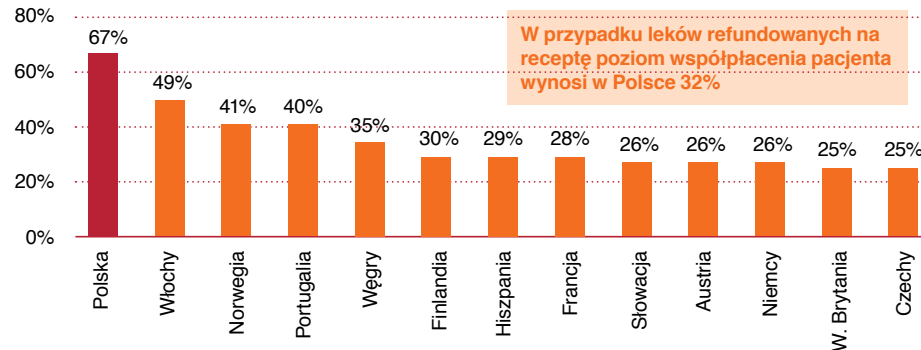
W konsekwencji, pacjenci w Polsce muszą czekać kilka lat na udostępnienie im leku, podczas gdy na bardziej rozwiniętych rynkach proces podejmowania decyzji o refundacji jest znacznie krótszy.

- „Prawie dwie trzecie Polaków uważa, że terapie medyczne dostępne w Polsce są mniej innowacyjne niż w innych krajach Unii Europejskiej.”
Badanie DGA, 2008

Dostęp do innowacyjnych leków w Polsce jest postrzegany jako ograniczony, głównie ze względu na restrykcje finansowe

Udział pacjenta w finansowaniu leków jest znacznie wyższy w Polsce niż w innych krajach regionu CEE oraz krajach bardziej rozwiniętych

Udział prywatnych wydatków pacjenta w łącznych wydatkach na leki

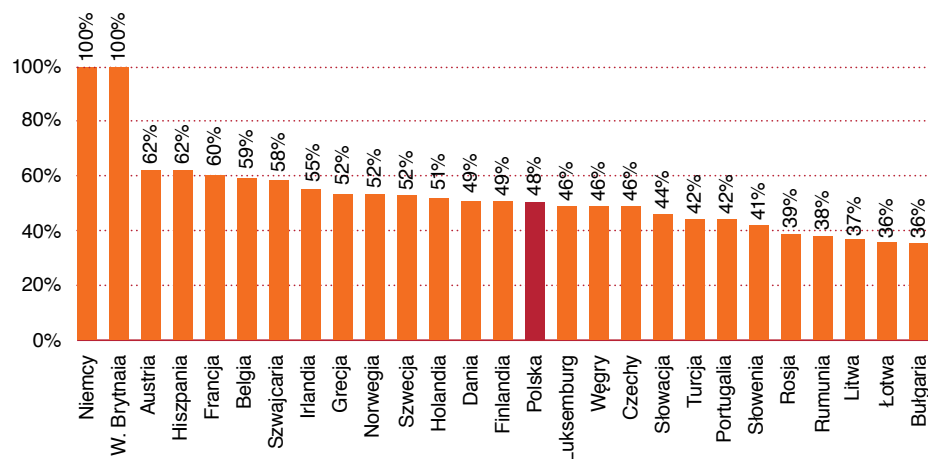
Źródło: IMS

W ciągu ostatnich 10 lat, 220 wniosków o refundację leków innowacyjnych zostało złożonych do Ministerstwa Zdrowia...

Wskaźniki międzynarodowe pokazują, że dostęp do różnych cząsteczek chemicznych dla pacjentów jest w Polsce niższy niż w innych krajach europejskich.

W Polsce osiągalnych jest 48% leków innowacyjnych dostępnych w Niemczech czy Wielkiej Brytanii.

Dostępność produktów innowacyjnych na rynkach europejskich w 2010 roku

Nota: Dostępność dla poszczególnych krajów mierzona w porównaniu do poziomu Niemiec i Wielkiej Brytanii

Źródło: IMS

Pomiędzy 2001 a 2010 rokiem, ok. 220 wniosków o refundację leków innowacyjnych zostało złożonych do Ministerstwa Zdrowia. Średni czas oczekiwania na decyzję wyniósł 30 miesięcy.

...przeciętny okres oczekiwania na decyzję refundacyjną wyniósł dwa i pół roku, znacząco dłużej niż w krajach Zachodniej Europy

- „Czas oczekiwania na decyzję w sprawie refundacji jest w Polsce średnio 4-5 razy dłuższy niż w krajach Europy Zachodniej.”
Firma farmaceutyczna, Polska
- „Na zaktualizowanej liście refundacyjnej z października 2009 roku, znalazły się zaledwie dwa nowe leki innowacyjne, wobec 110 leków generycznych dopisanych do listy w tym samym czasie.”
PhRMA Special 301 Submission, 2010

- Innowacyjne firmy farmaceutyczne złożyły do Ministerstwa Zdrowia 220 wniosków o refundację leków w ciągu ostatnich 10 lat.
- Czas oczekiwania na decyzję oscylował od jednego do ośmiu lat i wyniósł średnio 30 miesięcy.
- Obecnie ponad 70 leków wciąż czeka na decyzję.

Źródło: Ankieta PwC

Leki-duchy

Przed akcesją Polski do Unii Europejskiej w maju 2004 roku, część leków otrzymała pozytywną decyzję o dopuszczeniu leku na rynek bez złożenia pełnej dokumentacji.

- *„Warunkiem wpisu środka do rejestru jest uzyskanie pozytywnych wyników badań. Nie miało to jednak miejsca w żadnym przypadku dopuszczenia do obrotu produktu na podstawie decyzji zawierającej zalecenia. Na 1317 pozwoleń wydanych w tym okresie, 867 zawierało zalecenia.”*
Raport Najwyższej Izby Kontroli, grudzień 2006
- Niektórych z tych leków nigdy nie zaczęto produkować lub zaprzestano ich produkcji, inne nie spełniają wymagań UE, nawet po okresie przejściowym.

Te leki nazywa się potocznie „lekami-duchami” i według statystyk w momencie akcesji Polski do Unii ich liczba sięgała 2,5 tys.

Pozwolenia na dopuszczenie do obrotu wielu z tych leków naruszało okres wyłączności danych zapewniony przepisami UE oraz chronioną dokumentację rejestracyjną leków oryginalnych, których wspomniane leki były generycznymi odpowiednikami.

Proces harmonizacji dokumentacji z wymogami UE został przez Ministerstwo Zdrowia oficjalnie ogłoszony za zakończony pod koniec 2008 roku, kiedy wygasł okres przejściowy zagwarantowany w Traktacie Akcesyjnym. Niemniej, część „leków-duchów” nadal pozostaje w obrocie. Leki wprowadzone na rynek przed wygaśnięciem okresu przejściowego mogą pozostać w handlu do wygaśnięcia ich terminu przydatności nawet, jeżeli wygasły ich pozwolenia do obrotu.

- *„Istnieją 502 farmaceutyki, dla których nie złożono wniosku o harmonizację, a mimo to znajdują się na liście refundacyjnej.”*
Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, sierpień 2008

Utrzymywanie się zjawiska „leków-duchów” ma kilka konsekwencji dla całości rynku farmaceutycznego:

- Czasami zdarza się, że „leki-duchy” są podstawą do obliczania limitu na refundację. Ma to ewidentny wpływ na mechanizm refundacji i często oznacza dla pacjentów wyższy poziom współpłacenia za innowacyjne leki.
- W ten sposób dostęp do innowacyjnych terapii jest w jeszcze większym stopniu ograniczony.
- Brak zgodności z przepisami UE prowadzi do procesów sądowych inicjowanych przez firmy innowacyjne, które kwestionują decyzje Ministerstwa Zdrowia o dopuszczeniu do obrotu „leków-duchów”. Generuje to dodatkowe koszty dla budżetu państwa.
- Na przykład, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej z powództwa Komisji Europejskiej (C-385/08) uznał, że Polska złamała prawo wspólnotowe poprzez podtrzymanie decyzji o dopuszczeniu do obrotu generyku Plavix, leku z 10-letnim okresem wyłączności na sprzedaż.

Co więcej, z uwagi na utrzymujący się problem z „lekami-duchami”, dostęp do innowacyjnych terapii jest jeszcze trudniejszy

Wejście w życie nowej ustawy o refundacji leków spowoduje znaczące zmiany na rynku zarówno dla firm jak i pacjentów

Nowa ustawa o refundacji leków

Główne czynniki	
Budżet na refundację	Zamrożenie całkowitego budżetu na refundację na poziomie 17% łącznych wydatków NFZ na finansowanie świadczeń gwarantowanych
Sztywne ceny	Wprowadzenie sztywnych urzędowych cen zbytu – zachęty handlowe oparte o obniżone ceny są niedozwolone Niejasne definicje, wątpliwość, która z cen w łańcuchu dystrybucji stanowi urzędową cenę zbytu
Sztywne marże	Obniżenie marży hurtowej z 8,91% do stałego poziomu 5% (stopniowe wprowadzenie zmian: 7% w 2012, 6% w 2013 i ostatecznie 5% w 2014) Sztywne marże detaliczne liczone od ceny hurtowej leku będącego podstawą limitu
Kategorie dostępności i poziomy refundacji	Nowe zasady dotyczące kwalifikowania leku do danego typu odpłatności
Grupy limitowe i poziomy refundacji	Szeroka definicja grupy limitowej oraz rozszerzenie liczby leków w obrębie jednej grupy Niejasne zasady w przypadku produktów mających szersze zastosowanie terapeutyczne
Decyzje refundacyjne	Uregulowanie procesu podejmowania decyzji o refundacji Uznaniowy charakter procesu Podwyższone opłaty za rozpatrzenie wniosków
Obowiązki wnioskodawcy	Obowiązek zwrotu kwoty przekroczenia (tzw. mechanizm „Pay-Back”)
Zakaz działań promocyjnych i rabatowych	Zakaz stosowania wszelkich zachęt w odniesieniu do produktów refundowanych, znaczne ograniczenie dozwolonych narzędzi handlowych i marketingowych

Potencjalny wpływ na rynek	
Dystrybucja	Spodziewany jest spadek dochodowości hurtowników i aptek Konsolidacja hurtowników może nabrać tempa, a część aptek może zostać zmuszonych do zamknięcia działalności
Pacjenci	Ze względu na brak rabatów, przewiduje się, że poziom współpłacenia przez pacjentów wzrośnie, co spowoduje ukształtowanie się nowego trendu sięgania po tańsze leki
Szpitala	Faktyczny wpływ jest trudny do oszacowania. Niemniej, wydaje się, że szpitale mogą skorzystać na zmianie przepisów dotyczących cen (np. podczas przetargów)
Producenci leków	Wpływ będzie zależeć od modelu biznesowego danej firmy Niemniej, przewiduje się, że nowa ustawa będzie korzystniejsza dla tańszych / generycznych leków

---

Załącznik

Słownik pojęć i skrótów

Słownik pojęć i skrótów

Skrót	Definicja
B&R	Badania i rozwój
BMI	Business Monitor International
BRIC	Skrót od nazw 4 krajów: Brazylii, Rosji, Indii i Chin
CAGR	Średnioroczna stopa wzrostu (Compound annual growth rate)
CEBK	Centralna Ewidencja Badań Klinicznych
CEE	Europa Środkowo-Wschodnia (Central and Eastern Europe)
CIT	Podatek dochodowy od osób prawnych
CRO	Contract Research Organization – wyspecjalizowana firma usługowa nadzorująca proces prowadzenia badań klinicznych na zlecenie firmy farmaceutycznej
CSR	Spółeczna odpowiedzialność biznesu (Corporate Social Responsibility)
CTFG	Grupa Ułatwiania Przeprowadzenia Badania Klinicznego (Clinical Trial Facilitation Group), grupa robocza w strukturach UE
EFPIA	Europejska Federacja Stowarzyszeń Przemysłu Farmaceutycznego (European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations)
EGA	Europejskie Stowarzyszenie Producentów Leków Generycznych
EMA	Europejska Agencja Leków (European Medicines Agency)
EUR	Euro
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IBNGR	Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową
IMS	Intercontinental Marketing Services
IT	Technologie informacyjne
MZ	Ministerstwo Zdrowia
NCA	Krajowy organ odpowiedzialny (National Competent Authority)
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NIL	Naczelna Izba Lekarska
OTC	Leki dostępne bez recepty (Over the counter)
Leki Rx	Leki wydawane na receptę
Leki oryginalne	Leki oryginalne wg definicji IMS: ORIGINAL BRANDS, LICENSED BRANDS
Leki generyczne	Leki generyczne wg definicji IMS: OTHER BRANDS, PATENT N/A, UNBRANDED
Firmy innowacyjne	Wartość sprzedaży na rynku farmaceutycznym (Rynek leków: apteczny i szpitalny) leków innowacyjnych w 2010 roku stanowiła 50% i więcej wartości portfela firmy. W przypadku korporacji wieloorganizacyjnych analizowana była wartość sprzedaży firmy „matki”
Firmy generyczne	Wartość sprzedaży na rynku farmaceutycznym (Rynek leków: apteczny i szpitalny) leków innowacyjnych w 2010 roku stanowiła mniej niż 50% wartości portfela firmy. W przypadku korporacji wieloorganizacyjnych analizowana była wartość sprzedaży firmy „matki”
Leki produkowane lokalnie	Leki, które weszły do obrotu na terenie RP bez przekraczania granicy państwa
Leki importowane	Leki, które weszły do obrotu na terenie RP ale wyprodukowane poza granicami RP
Leki refundowane	Leki podlegające refundacji wg list opublikowanych przez Ministerstwo Zdrowia w grudniu 2010
PhRMA	Amerykański Związek Producentów Leków (Pharmaceutical Research and Manufacturers Association)
PIT	Podatek dochodowy od osób fizycznych
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PLN	Polski złoty

Skrót	Definicja
PR	Public Relations
Rx	Leki dostępne na receptę
Rx-Gx	Leki generyczne dostępne na receptę
RX-INN	Innowacyjne leki dostępne na receptę
SEE	Europa Południowo-Wschodnia (South Eastern Europe)
Tys.	Tysiąc
UE	Unia Europejska
USD	Dolar amerykański
VAT	Podatek od towarów i usług
VHP	Dobrowolna procedura harmonizująca
WHO	Światowa Organizacja Zdrowia
WNP	Wspólnota Niepodległych Państw, w raporcie region ten obejmuje: Rosję, Ukrainę, Białoruś i Kazachstan
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Zespół ds. sektora farmaceutycznego i ochrony zdrowia PwC

Mariusz Ignatowicz, Partner

Mariusz jest liderem Zespołu ds. Sektora Ochrony Zdrowia PwC w regionie CEE. Ma 16-letnie doświadczenie w obsłudze klientów branży farmaceutycznej i ochrony zdrowia. Obecnie odpowiada za ponad 25 klientów prowadzących działalność w Polsce, doradzając im m.in. w kwestiach związanych z optymalizacją finansowania przy mechanizmach kontroli cen, optymalizacją prawno-podatkową, jak również strukturą nadzoru nad badaniami klinicznymi.

Telefon: +48 22 523 48 12   mariusz.ignatowicz@pl.pwc.com

Jacek Ostrowski, Wice Dyrektor

Jacek pracuje w zespole doradztwa strategicznego PwC w regionie CEE. Podczas ponad dziesięciu lat pracy w branży konsultingowej, Jacek zdobył duże doświadczenie w analizach rynkowych, przeglądach typu “commercial due diligence” oraz doradztwie strategicznym. Wiele jego projektów dotyczyło szeroko pojętego sektora ochrony zdrowia w różnych krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Klientami Jacka są głównie fundusze Private Equity.

Telefon: +48 22 523 18 84   jacek.ostrowski@pl.pwc.com

Bartosz Wiśniewski, Starszy Konsultant

Bartosz pracuje w zespole doradztwa strategicznego PwC w regionie CEE. Ma ponad 4-letnie doświadczenie w pracy nad analizami rynkowymi oraz przeglądami typu “commercial due diligence” ze szczególnym naciskiem na branżę farmaceutyczną i ochrony zdrowia. Bartosz ukończył Uniwersytet Bocconi w Mediolanie z tytułem BA oraz Uniwersytet Erazma w Rotterdamie z tytułem MSc.

Telefon: +48 22 523 48 95   bartosz.wisniewski@pl.pwc.com

Alan Deneka, Konsultant

Alan dołączył do zespołu ds. strategii i analiz rynkowych PwC w 2010 roku. Specjalizuje się w pracy analitycznej, obejmującej przede wszystkim badania rynkowe oraz modelowanie ekonomiczne. Jest absolwentem Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie.

Telefon: +48 22 746 67 37   alan.deneka@pl.pwc.com

„PwC” odnosi się do firm wchodzących w skład sieci PricewaterhouseCoopers International Limited (PwCIL), z których każda stanowi odrębny podmiot prawny i nie reprezentuje PwCIL oraz pozostałych firm z sieci. PwCIL nie oferuje klientom żadnych usług. PwCIL nie odpowiada za działania i zaniechania żadnej z firm swojej sieci, jak również nie sprawuje nad nimi kontroli ani nie łączy ich w żaden sposób. Żadna firma z sieci nie odpowiada za działania i zaniechania pozostałych firm z sieci, jak również nie sprawuje kontroli nad nimi, ani nie łączy ich i PwCIL w żaden sposób.